

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 12.

ΤΟΜΟΣ Β'.

10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1893.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΟΣ*

Ἀπό τινος καιροῦ παρατηρεῖται, Ἐλλόγιμε Ἀρχισυντάκτα καὶ τῆς περιουδαίου «Ἐβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως τοῦ Νεολόγου» Σας, ὅτι πλείστοι ὄσοι τῶν ἐλλογιμῶν ὁμογενῶν ἤρξαντο νὰ ἐνδιατρίβωσιν εἰς τὰ ἱστορικά καὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν πατρίδος Μικρᾶς Ἀσίας. Διὸ καὶ μετ' ἐθνικῆς χαρᾶς ἀνέγνωμεν ἐν τῇ τῆν πνευματικῇ ἡμῶν μόρφωσιν ἀναλαβοῦσα φίλῃ «Ἐβδομαδιαία Ἐπιθεωρήσει» «τὰς ὀλίγας περὶ Γεωγραφίας σκέψεις» τοῦ ἐλλογιμοῦ κ. Β. Μυστακίδου.

Ὁ ἐλλόγιμος συγγραφεὺς τῆς ἐνλόγῳ ἀξιολόγου διατριβῆς παρέχων πολῦτιμον συμβολήνεις τὴν ἀνεγερσὶν τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος τῆς πατρίδος ἡμῶν Ἰστορίας, μνημονεῖται καὶ τῆς πόλεως Κερασούντος, ἀπο-

(*) Τὴν μονογραφίαν ταύτην δημοσιεύομεν, φρονούντες ὅτι αἱ τοιαῦται περὶ τοπογραφικῶν τῶν ἡμετέρων χωρῶν θεμάτων ζητήσεις, ἐπιστημονικῶς ὅπως γιγνόμεναι, σύμφωνα πρὸς τὸ ἡμέτερον εἰσι πρόγραμμα, συντελοῦσι δὲ ἔνθεν μὲν εἰς τὴν γνῶσιν ἀγνώστων ἔτι, ἔνθεν δὲ εἰς τὴν διασάφησιν πολλῶν ἀμφισβητούμενων τῆς τοπογραφίας τῶν ἡμετέρων χωρῶν, περὶ ἃ ἐν Γερμανίᾳ τὰ μάλιστα ἀσχολοῦνται, ἴδιαι δ' ἔδραι ἀφιερῶνται αὐτῇ ὡς ἐν Καινιγσβέργῃ, ἐν ἣ διδάσκει εἰδικῶς τὴν τοπογραφίαν ὁ ἐκ σειράς ἐμβριθῶν τοπογραφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν μελετῶν καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς Ὀλυμπίας καὶ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους γνωστός, ἡμέτερος δὲ περισπούδατος φίλος, Dr G. Hirschfeld. Ἡ πραγματεία τοῦ ἐλλογιμοῦ φίλου κ. Β. Α. Μυστακίδου, περὶ ἧς ποιεῖται λόγον ὁ κ. Παυλίδης, ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῆς «Νεολόγου Ἐβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» (σελ. 666—668, 681—683, 696—699, 714—715) ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Εὐξείνιος Πόντος. Ἡ σημείωσις φέρεται ἐν σελίδι 698 ὑπ' ἀρ. 22. (Σ. Σ. Ν. Ε. Ε.).

τελοῦσης ἐν τῶν σπουδαίων κέντρων τοῦ ἐμπορίου τῆς ἀρχαιότητος. Ἐν ὑποσημειώσει δὲ ἱστορεῖ ὅτι: δύο πόλεις ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ὑπῆρξαν. Τοῦτων ἡ πρὸς Ἀνατολὰς κειμένη εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος μνημονευομένη.¹

Ἐν τῇ ὑποσημειώσει ὅμως ταύτῃ παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Κ. Β. Μυστακίδης ἠπατήθη ἀρῶμενος, φαίνεται, τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐκ τῶν «Ποντικῶν» τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου Περικλέους Τριανταφυλλίδου.²

Ἐν πρώτοις ἐπισυνάπτομεν ἐνταῦθα τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ συγγράμματος τοῦ Ξενοφῶντος, ἵν' ἀποδείξωμεν ὅτι ὁ Ξενοφῶν μνημονεῖται οὐχὶ τῆς πρὸς Ἀνατολὰς, ἀλλὰ τῆς πρὸς Δυσμὰς κειμένης Κερασούντος.

«Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενούντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτη, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρῶτους τῶν στρατηγῶν εἰσδιβάσαντες τοῦτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο. ἡ δὲ ὁδὸς ἦν ὠδοποιημένη. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασούντα τριταῖοι πόλιν Ἐλᾶννίδα, ἐπὶ Θαλάττῃ Σινωπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα, καὶ ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός. . . . . Ἐπει δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοῖκων ὄρεισι, πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτώντες πότερον ὡς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας³».

Πρῶτος ὅστις μνημονεῖται τῆς πρὸς Ἀνατολὰς κει-

1) Ἐβδομ. Ἐπιθεωρήσις Νεολόγου φυλλ. 44, σελ. 697 καὶ 698.

2) Ποντικὰ Περικλέους Τριανταφυλλίδου σελ. 174.

3) Κύρου Ἀνάβασις Βιβλ. Ε' κεφ. 3. § 1—4 καὶ κεφ. 4 § 2.

μένης Κερασοῦντος ἐστὶ ὁ ἐξ Ἀμαθείας τοῦ Πόντου καταγόμενος Στράβων.

« Ἐν δὲ τῇ παραλία ταύτῃ ἀπὸ Ἀμισοῦ πλεύουσιν ἢ Ἡράκλειος ἄκρα πρῶτον ἐστίν, εἴτ' ἄλλη ἄκρα Ἰαδόνιον καὶ ὁ Γενήτης, εἶτα Κοτύωρα πόλιγν ἢ ἐξ ἧς συνφοκίσθη ἢ Φαρνακία, εἴτ' Ἰσχόπολις κατερηρμημένη, εἶτα κόλπος ἐν ᾧ Κερασοῦς τε καὶ Ἐρμώνασσα κατοικίαι μέτριαι, εἶτα τῆς Ἐρμωνάσσης πλυσίον ἢ Τραπεζοῦς, εἴθ' ἢ Κολχίς¹ ».

Ἐπόμενος δὲ τῷ Στράβωνι, μνημονεύει αὐτῆς καὶ ὁ Ἀνώνυμος.

« Ἀπὸ Φαρμαντοῦ (κατ' ἄλλους Φαρματινοῦ) ποταμοῦ εἰς Φαρμακίαν, ἦτοι τὴν λεγομένην Φαρνακίαν. Αὕτη ἢ Φαρνακία πάσαι μὲν Κερασοῦς ἐκαλεῖτο, Σινωπέων καὶ αὕτη ἄποικος, κτισθεῖσα ὑπ' αὐτῶν, καθ' ἃς ἐρημος κειμένη, ἢς ἀντικρυς παρῆκει νῆσος Ἄρεως λεγομένη. Ἀπὸ οὖν Φαρνακίας, τῆς καὶ πάσαι Κερασοῦς, ἕως πλυσίον Κοτύωρον πρῶτον ἔκουν ἔθνος οἱ λεγόμενοι Μοδσύνιοι, κοί, ἔθεσιν ὡμοῖς, ἔργοις βαρβαρικοῖς· φασὶ γάρ ἐν Ξυλίνοισιν ὑψηλοῖς τε ἄγαν πύργοις ἐνοικεῖν πάντας, ἐν φανεροῖ δὲ ἂν ἕκαστα πράττειν. Τὸν δὲ αὐτῶν ἄρχοντα δεδεμένον πύργῳ συγκεκλεισμένον τηρεῖν ἐπιμελῶς, τὴν ἀνωτάτην στέγην ἔχοντα· τοῖς φρουροῦσι δὲ αὐτὸν ἐπιμελεῖς εἶναι, νομίμως ἵνα πάντα προστάττει ποιεῖν. Ἄν δὲ παραδαίη, κόλασιν αὐτοῦ λαμβάνειν φασὶ μεγίστην, μὴ δίδοντας τροφήν. Ἀπὸ δὲ Φαρνακίας εἰς τὴν Ἀρπητιάδα νῆσου ἔχουσιν ὕψορον τοῖς ἀφ' ἑσπέραν ἀνέμοις στάδια ν'. μίλια δ'. Αὕτη ἢ Ἀρπητιάς νῆσος λέγεται Ἄρεως, ἦτοι Ἄρεωνῆσος· ἀπὸ δὲ τῆς Ἀρπητιάδος νῆσου εἰς Ζεφύριον χωρίον στάδια ρκ'. μίλια ιστ'. ἐνταῦθα ὄρμος ναυσίν. Ἀπὸ δὲ Ζεφύριου χωρίου εἰς Τρίπολιν στάδια λ μίλια ιβ'. ἀπὸ δὲ Τριπόλεως εἰς Ἀργυροῦ στάδια κ'. μίλια β'. ἀπὸ δὲ τῶν Ἀργυρῶν εἰς Φιλοκάλειαν² στάδια λ μίλια ιβ'. Ἀπὸ δὲ Φιλοκαλείας εἰς Κόραλα στάδια ρ'. μίλια ιγ'. Ἀπὸ δὲ Κοράλλων εἰς Κερασοῦντα πόλιν καὶ ποταμὸν στάδια ξ'. μίλια η'. Ἀπὸ δὲ Κερασοῦντος εἰς Ἰερὸν Ὄρος ἐν ᾧ καὶ πόλις ὕψορος στάδια λ μίλια ιβ'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰεροῦ Ὄρους εἰς Κορδύλιν³ χωρίον ἐν ᾧ καὶ ὄρμος ἐστὶ στάδια με'. μίλια ε'. Ἀπὸ δὲ Κορδύλης εἰς Ἐρμιόσιν⁴ ἐν ᾧ δεῦρο ὄρμος στάδια με'. μίλια ε'. Ἀπὸ δὲ Ἐρμιόσιν εἰς πόλιν Τραπεζοῦντα, ἐν ᾧ ὄρμος λεγόμενος Δάφνου στάδια ξ'. μίλια η'⁵ ».

Καὶ ὁ μὲν Στράβων μὴ περιγηθεῖς, φαίνεται, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, καὶ ἀρνούμενος τὰς πληροφωρίας ἐξ ἀκοῆς, σφάλλει, ὡς ἀποφαίνεται ὁ Raoul Rochette καὶ ὁ ἡμέτερος Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς⁶. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα θὰ ἦναι λάθος τῶν ἀντιγραφῶν, σημειωσάντων Κερασοῦς ἀντὶ Ἀναδοῦς⁷. Ὁ

δ' Ἀνώνυμος ἀρνούμενος τὴν περιγηθίαν τοῦ Στράβωνος καὶ τοῦ Σκύμνου τοῦ Χίου ἐν πολλοῖς καὶ αὐτολεξεῖ ἀντέγραψεν αὐτοῦς. Περὶ τοῦ Ἀρριανοῦ ἱστοροῦντος « Ἀπὸ Κοτύωρον εἰς Μελάνθιον ποταμὸν στάδιοι μάλιστα ἐξήκοντα. Ἐνθένδε εἰς Φαρματινόν, ἄλλον ποταμὸν, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ ἐνθεν εἰς Φαρνακίαν εἰκοσι καὶ ἑκατόν. Αὕτη ἢ Φαρνακία πάσαι Κερασοῦς ἐκαλεῖτο, Σινωπέων καὶ αὕτη ἄποικος. Ἐνθένδε εἰς τὴν Ἀρπητιάδα νῆσον τριάκοντα, καὶ ἐνθεν εἰς Ζεφύριον εἰκοσι καὶ ἑκατόν, ὄρμος ναυσίν. Ἀπὸ δὲ Ζεφύριου εἰς Τρίπολιν στάδιοι ἐννεήκοντα. Ἐνθένδε δὲ εἰς τὰ Ἀργύρια στάδιοι εἰκοσίν. Ἐκ δὲ τῶν Ἀργυρίων εἰς Φιλοκάλειαν ἐννεήκοντα. Ἐνθένδε εἰς Κόραλλα ἑκατόν. Ἀπὸ δὲ Κοράλλων εἰς Ἰερὸν Ὄρος πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἀπὸ δὲ Ἰεροῦ Ὄρους εἰς Κορδύλιν τεσσαράκοντα, ὄρμος ναυσίν. Ἀπὸ δὲ Κορδύλης εἰς Ἐρμώνασσαν πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ δεῦρο ὄρμος. Ἀπὸ δὲ Ἐρμωνάσσης εἰς Τραπεζοῦντα στάδιοι ἐξήκοντα¹, παρατηροῦμεν ὅτι εἰς πᾶν ὅτι περιγράφει βασιζέται ἐπὶ ἰδίᾳ παρατηρήσεως καὶ μελέτης· καθότι τὴν περιουσίαν ταύτην ἐπεχειρήσεν ὁ Ἀρριανὸς ὀρηθεῖς ἀπὸ καθαρώς στρατιωτικοῦ σκοποῦ καὶ λόγου. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ ἐπέβη τοῦ στόλου αὐτοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ ἀεῖποτε παραπλέων κατὰ μῆκος τῶν παραλίων ἐκείνων κατεμέτρησεν ἐπιμελῶς πάντας τοὺς ποταμούς, λιμένας, πόλεις καὶ νήσους, καὶ προσδιώρισε κατὰ μίλια καὶ στάδια τὰς ἀποστάσεις. Διὸ καὶ σπουδαιότητα μάλιστα διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἀκριβείαν ἀποβαίνει ἢ περιγραφῆ τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου². Παραθέτω δὲ ἐνταῦθα καὶ τὸν καθ' ὅλα σύμφωνον οὐχὶ τῷ Στράβωνι καὶ τῷ Ἀωνύμῳ Περιγητῇ, ἀλλὰ τῷ νέῳ Ξενοφῶντι Ἀρριανῷ, Σκύμνον τὸν Χίον.

« — — | — — | — — | Κερασοῦς.

« Κτισθεῖσ' ὑπ' αὐτὸ καθ' ἃς ἐρημος κειμένη.

« Ἦς ἀντικρυς παρῆκει νῆσος Ἄρεως.

« Λεγομένη³ — — | — — | — — | — — — — —.

« Ὡς καὶ τὸν Κλαύδιον Πτολεμαῖον.

« Παρὰ μὲν τὴν Σιδώνων, Ἰσχόπολις⁴, Κερασοῦς⁵, Φαρνακία, Ἰγσοῦς⁶ λιμὴν, Τραπεζοῦς⁷.

Κοράλλων παρὰ τὴν νομιζομένην θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς ὑποκειμένης Κερασοῦντος καὶ νῦν ἔτι ὑπάρχει θέσις ἑλληνόφωνον ἔχουσα ὄνομα Ἀνασοῦς, καὶ πιθανῶς ὑπάρξασα πόλιγν ἢ τόπος οἰκούμενος, ὁδτινος περισσῶθῃ μόνον τὸ ὄνομα· ἴδε καὶ Ποντικὰ Περ. Τριανταφυλλίδου σελ. 67.

1) Ἀρριανοῦ Περίπλους Εὐξείνου Πόντου 15' 3—6.

2) Ἴδε καὶ « Ἐβδ. Ἐπιθ. Νεολόγου » φυλλ. 37, σελ. 581.

3) Σκύμνου Χίου περιγήγης στίχ. 173—177.

4) Ἰσχόπολις ἢ νῦν Τρίπολις, ἔδρα καὶ μακάμη, δωδεκαῶρον τῆς Κερασοῦντος ἀπέχουσα.

5) Ἐνταῦθα ὁ Κλ Πτολεμαῖος μνημονεύει τῆς Κερασοῦντος, εἶτα τῆς Φαρνακίας, καὶ πρὸς ἐπιμέτρον τῆς ἀπάτης μνημονεύει τῆς Ἰσχόπολεως δυτικώτερον τῆς Κερασοῦντος, καὶ Φαρνακίας.

6) Ὁ λιμὴν δ' Ἰγσοῦς, τὰ νῦν Σούρμα οὗ ὁ Ἀρριανὸς καὶ ὁ Ἀνώνυμος μνημονεύουσι ἀνατολικώτερον τῆς Τραπεζοῦντος, ἐνταῦθα μνημονεύεται δυτικώτερον αὐτῆς· ἀντὶ διὰ τῆς Ἐρμωνάσσης. Ἴδε Περίπλου Ἀρριανοῦ 7. 1. καὶ Ἀνώνυμον Ἀπὸ δὲ Τραπεζοῦντος εἰς Ἰγσοῦς λιμῆνα, τὴν νῦν λεγομένην Σουσαρμίνα.

7) Γεωγραφικὰ Κλαυδίου Πτολεμαίου Βιβλ. Ε' κεφ. 6 §5.

1) Γεωγραφικὰ Στράβωνος Βιβλ. ΙΒ' 17.

2) Ἡ Φιλοκάλει νῦν καλεῖται Ἐλεβή· εἶναι δὲ ἔδρα καὶ μακάμη.

3) Ἡ νῦν Ἀλτζά-καλε.

4) Ἡ κατ' ἄλλους Ἐρμώνασσα, νῦν δὲ Πλάτανα καλουμένη.

5) Ἀνωμόνῳ Περίπλους Εὐξείνου Πόντου.

6) Ἴδε « Περνασσόν » τόμ. Β' τευχ. Ε' σελ. 356.

7) Ἐπὶ τῆς παραλίᾳ Σααρίας ἀνατολικώτερον τῶν

Ἡ ἐντεῦθεν δὲ τοῦ ἄκρου μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ἁγίου Βασιλείου, τρίωρον πρὸς Δυσμᾶς ἀπέχοντος τῆς Κερασούντος, ἐστὶν ὀρεινὸτάτη καὶ ἀπότομος, δυτικώτερον δὲ τοῦ κατ' Ἀπολλώνιον τὸν Ρόδιον Ἱεροῦ Ὄρους ἢ Ἁγίου Βασιλείου ἄρχονται αἱ πεδιάδες· κατὰ συνέπειαν δὲ ἐστὶν ἡ χώρα τῶν Τιβαρηνῶν, ἧς μνημονεύει καὶ ὁ Ξενοφῶν· «Ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἥττον ἐρυμνά»¹. Ἡ χώρα δὲ τῶν Μοσδουνοίκων κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ξενοφῶντος ἐστὶν ὀρεινὴ, οἷα ἐστὶν ἡ σχηματιζομένη ὄφρυς ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Βασιλείου μέχρι τῶν ὑπωρείων τοῦ λίαν ὑψηλοῦ Καρὰ-Κιόλ· ἐνθα καὶ νῦν διαιτῶνται οἱ νῦν Τζαπνίδες οἱ καὶ Κουζουλάσσιδες λεγόμενοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Μοσδουνοίκων². Ἡ Κερασοῦς λοιπὸν ἔκειτο ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μοσδουνοίκων καὶ οὐχὶ τῶν Μακρόνων· ἐκ τούτου λοιπὸν ἐξάγεται ὅτι ἡ Ξενοφώντειος Κερασοῦς ἐστὶν ἡ νῦν Κερασοῦς καὶ οὐχὶ ἡ παρὰ τὸ Ἱερόν Ἀκρωτήριον Ἀνασοῦς.

• Μετὰ δὲ Βέχειρας Μακροκέφαλον ἔθνος καὶ Ψωρῶν • λιμνῆ, Τραπεζοῦς πόλις ἑλληνίς. Μετὰ δὲ Μακροκέφαλος Μοσδουνοῖκοι ἔθνος καὶ Ζεφύριος λιμνῆ, • Χοιράδες πόλις ἑλληνίς, Ἄρεως νῆσος. Οὗτοι ὄρη • κατοικοῦσι. Μετὰ δὲ Μοσδύνοις (ἴσως Μοσδουνοῖκοις) • ἔθνος ἐστὶ Τιβαρηνοὶ »³.

• Χοιράδες, πόλις Μοσδουνοίκων »⁴.

• Τιβαρηνοὶ δὲ πρὸς ἕλιον ἀνίσχοντα Μοσδύνοι • κοὶ ὁμουρέουσιν· ἐν δὲ αὐτοῖσι Χοιράδες πόλις »⁵.

Περὶ τῶν διατεινομένων δὲ ὅτι ἡ Ξενοφώντειος Κερασοῦς ἔκειτο ἐν τῇ Κολχίδι χώρα, λέγομεν ὅτι τὸ βλέμμα αὐτῶν δὲν ἐρυψαν οὔτε ἐπὶ τοῦ Λεξικογράφου Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, οὔτε ἐπὶ τῆς περιγησίσεως τοῦ Ἀνδρέου Λιβαδηνοῦ, καθότι εἰ καὶ ἐν διαφόροις ἐποχαῖς διάφορα εἶχε τὰ ὄρια ἢ χώρα τῶν Κολχίδων, οὐχ ἥττον ὅμως ἀμφότεροι, ὅτε Στέφανος ὁ Βυζάντιος καὶ ὁ Ἀνδρέας Λιβαδηνός, μνημονεύουσι τῆς Κερασούντος ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κολχίδων.

• Ἄρεως νῆσος πρὸς τοῖς Κόλχοις, ἐν τῷ Πόντῳ • Σκύμος ἐν Ἀσίᾳ »⁶.

• Οὗτω τὴν Κερασουντίων εἰσαφίγημα πόλιν. • Ἄστν τοιγαροῦν ἐωρῶκαμεν τὴν Κερασουντίων Μη • τρώπολιν, τείχεσι χαλκοῖς ὠχυρωμένην, ὡς ὁ λό • γος, παντάπασι, καὶ εὐρύτατον καὶ θαλάτταις ἡγ • καλιόμενον, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἡδέων κατάρρι • τον· πόλις γὰρ ἐστὶ τις αὕτη παλαιὰ καὶ πολὺ • πλεθρος, μυρίων εὐανθέων καὶ καρπίμων ὠραίων • ξύλων ἐμβρίθουσα, καὶ χρηστῶν οἰκητόρων οἰκή • τρια, Εὐξείνου Πόντου τῶν πρὸ ἔω Κολχίδων • ἀνφικισμένη παραθαλαττίδιος. Ἦν δὲ καταλαβόντες • καὶ τῶν εἰρημένων θεόσεως τε καὶ καλλονῆς ὡς • εἶχεν ἄνωθεν ταύτην ιδέσθαι πεφθόκαμεν »⁷.

Ἴδωμεν νῦν ἐὰν ὁ Ξενοφῶν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφίχθῃ εἰς Κερασούντα τριταῖος.

Τὸ μεταξύ Τραπεζοῦντος καὶ Κερασούντος διάστημα σύγκριται ἐξ ἐβδομήκοντα μιλίων¹, ἦτοι 129640 μέτρ. = 24 σχεδὸν παραδαγγῶν²· καὶ κατὰ συνέπειαν διήνυσεν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀνὰ ὀκτὼ παραδαγγῶν ἐκάστην ἡμέραν. Καὶ εἰκός, καθότι «εἰς μὲν » τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενούντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς » ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας » καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ φι • λήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν » στρατηγῶν εἰσδιβάσαντες τούτους ἐκέλευον ἐπιμε • λείσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἢ δὲ ὁδὸς ὠδο • ποιημένη ἦν »³, ἐν ᾧ μεθ' ὅλων τῶν ἀποσκευῶν, τῶν ἀσθενῶν, τῶν τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος ὑπερβαίνοντων στρατιωτῶν, τῶν παιδῶν καὶ γυναικῶν διήνυσεν ἐκ τῆς Κεράμων ἀγορᾶς εἰς τὸ πεδίον τοῦ Καύστρου τριταῖος τριάκοντα παραδαγγῶν· «Ἐντεῦθεν (ἐκ Κερά • μων ἀγορᾶς) ἐξελαύνει σ τ α θ μ ο ὕ ς τ ρ ε ῖ ς (=τρι • ταῖος) παραδαγγῶν τριάκοντα εἰς Καύστρου » πεδίον »⁴.

Πάντη ἐπίσης ἐσφαλμένη ἐστὶ καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου Περικλέους Τριανταφυλλίδου ἀποφαινομένου ὅτι ἡ Φαρνακία ἀνέλαβε τὸ ὄνομα Κερασοῦς περὶ τὰ τέλη τῆς ἐβδόμης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος· διότι κατὰ τὴν συλλογὴν τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων Σπυριδωνος Μήλια ἢ Κερασοῦς, ἔδρα ἐπισκόπου οὔσα, ἐπεμψεν εἰς τὴν Οἰκουμένην Σύνοδον τὸν ἐπίσκοπον αὐτῆς Γρηγόριον⁵ κατὰ τὸ 431 σωτήριο ἔτος. Ὡς Μητρόπολις δὲ διέπρεψεν ἡ Κερασοῦς μέχρι τῆς δεκάτης ὀγδόης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε μὴ, δυναμένη πλέον νὰ διαθρήψῃ Ἀρχιερέα ἕνεκα τῆς ἀποχωρήσεως τῶν χρι •

1) Μίλιον = 1852 Γαλλικὰ μέτρα.

2) Παραδαγγῆς, οὐ (δ) λέξις περρικῆ· μέτρον ἐκτάσεως ἐν Περσίᾳ περιέχον 30 στάδια ἢ 3750 βήματα. Ἐν στάδιον = 600 ἑλλήν. πόδας. ἦτοι 184 μέτρα 40 δὲ στάδια ἀποτελοῦσιν ἐν γεωγραφικῶν μιλίων, ὥστε ὁ παραδαγγῆς εἶναι ἴσος πρὸς 3) ἢ τοῦ γεωγραφικοῦ μιλίου ἢ πρὸς 5520 γαλλικὰ μέτρα. (Ἐν. Ἀνάβ. Κύρου Μ. Ι. Βρατσάνου τόμ. Α' σ. 111).

3) Κύρ. Ἀνάβ. Ε' 3. § 1 - 4.

4) Κύρ. Ἀνάβ. Α' 2. § 11.

5) Πρὸς μείζονα ἔνδειξιν ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα κατάλογον τῶν ἀρχιερέων Κερασούντος, ὃν ἠδυνήθη νὰ σχηματίσω διὰ τοῦ Σεβ. ἁγίου Ἀμασείας κ. Ἀνθίμου καὶ τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει ἐλλογιμοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Ι. Λαμπουσιάδου, οἱς καὶ ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

Ἀ'τος μ. Χ.

431 Γρηγόριος Γ' Οἰκ. Συνόδου

451 Γρατιανὸς Δ' " " "

680 Θεοφύλακτος Σ' " " "

692 Νάρσης ἐν Τροσάλλῳ

787 Ἰωάννης Ζ' Οἰκ. Συνόδου

879 Ἀγάθων Η' " " ἐπὶ Φωτίου

1085 Γαβριὴλ μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

1147 Πέτρος ἐν τῇ καθαιρέσει τοῦ Ἀττ. Πατριάρχου

1168 Μιχαὴλ ὁ εἰς Ἀγκύρας

1360 Κύριλλος ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ αὐτοκράτορος Τραπεζοῦντος

1393 Ἀγγέλιος συνυπογράφας πρὸς κύρωσιν τοῦ τυπικοῦ Εὐστ. Στουδίτου ἐν Ἀθῶνι τέταρτος κατὰ τὴν τάξιν καὶ τιτλοφορούμενος Κερασούντος καὶ Ριζαίου

1596 Παρθένιος

1613 Νεόφυτος ὁ ἐκ Γάνου καὶ Χώρας

1) Κύρ. Ἀνάβ. Βιβλ. Ε' κεφ. 5 § 2.

2) Οἱ καλούμενοι νῦν παρ' ἡμῶν Μοσδύγοι.

3) Σκύλλκος τοῦ Καρυανθῆος Περσέπλους ἐν λέξεσιν.

4) Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν λέξει.

5) Ἐκαταῖος Εὐρώπη.

6) Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν λέξει Ἄρεως νῆσος.

7) Ἀνδρέου Λιβαδηνοῦ Περιήγητις σελ. 36.

στιανῶν αὐτῆς κατοίκων εἰς τὰ διάφορα περὶ αὐτὴν κρησφύγετα καὶ ἀπρόσιτα χωρία, ἀπετέλεσεν ἐξαρχίαν ὑπὸ τὸν ἄρχοντα Μέγαν Λογοθέτην, ἀφ' οὗ μετέβη εἰς τὴν Μητρόπολιν Τραπεζοῦντος διὰ χρηματικῆς ἐξαγορᾶς¹. Νῦν δὲ κατέχομεν καὶ νόμισμα Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Κερασοῦν-τῶν», ἧτις φέρει καὶ τὴν πυργοφόρον προτομὴν τοῦ Αὐτοκράτορος (138—161 μ. Χ.).

Τὰ ὀλίγα ταῦτα χάριν τῆς παρορωμένης ἱστορικῆς ἀληθείας γράφοντες, δὲν σκοποῦμεν νὰ μειώσωμεν τὸν ζήλον καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ φιλιώτορος συγγραφέως ἐλλογιμοῦ κ. Β. Μυστακίδου, ἀλλὰ νὰ δώσωμεν νῆξιν τοῖς τὴν πατριὸν ἡμῶν ἱστορίαν ἀναδιψοῦσιν ὅπως μετὰ πλείοτερον πηγῶν ἐπιχειρήσωσι τὴν σύνταξιν τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν πονημάτων.

Ἐν Κερασοῦντι, τῆ 12 Σεπτεμβρίου 1892.

ΠΑΡ. ΗΛ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ.

ΤΑ ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ ΩΣ ΛΕΙΨΑΝΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΑΩΝ.*

Τοῦ λόγου περὶ ἀγιασμάτων ὄντος, ἀναιρῶν ἐν πρώτοις τὴν γνώμην τοῦ ἐρίτιμου ἡμῶν συναδέλφου κ. Ἐλ. Ταπεινοῦ, θελήσαντος νὰ θέσῃ ὑπὸ ἀμφιβολίαν τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν συζητούντων μὲν ἐπὶ τῆ βάσει ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, ἀλλ' οὐδενὸς ὑπολειπομένων κατὰ τὸ πρὸς τὰ θεῖα καὶ πατρῶα συναίσθημα, προστίθημι ὅτι, ἀναφερόμενος εἰς τὴν γραπτῶς ὑποβληθεῖσαν τῆ 29 Νοεμβρίου γνώμην μου « . . . εἰς τὰ ἀγιάσματα μόνον τὰ ἔχοντα τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ἹΕ' ἑκατονταετηριδος δυνάμεθα νὰ εὔρωμεν ἐρείπια μονῆς ἢ ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου τοῦ ἀγιάματος, ὡς τὸ ἀγίασμα τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Τκεγκέλ-κιοῖ, ὅπου μέχρι τῶν μέσων σχεδὸν τῆς παρούσης ἑκατονταετηριδος συνέρρον πολλοὶ προσκυνηταί· ἐν τῷ τοπῷ τούτῳ εὔρον

καὶ πλίνθον, φέρουσαν τὰ ἀρχικὰ γράμματα $\text{MM} \text{+} \Delta$ ἧτοι «ναὸς μυροβλήτου Δημητρίου. . . . .», παρακαλῶ τὸν ἐρίτιμον φίλον νὰ ἐπιβεβαιώσῃ καὶ ἐπὶ τῆ βάσει ἱστορικῶν πηγῶν ὅσα ἀνεκοινώσατο περὶ τῶν ἐν Βρύαντι ἐρείπιων καὶ ἀγιασμάτων. Τοῦτοχρόνως, ἀνακεφαλαίων ὅσα ἴδην εἶπον καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας συνεδρίας, ἐπιλέγω ὅτι πολλὰ τῶν νῦν ἐν εἰδει φρεάτων ἀγιασμάτων ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐκ τοῦ ὅτι ἀνευρέθησαν ἐν τοῖς φρεάσι τούτοις εἰκόνες, ἃς οἱ θεοσεβεῖς ἐροῦσαν εἰς αὐτὰ πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ διαφόρων συμβάντων ἢ προσθήκην αὐτῆ

αἶρει, νομίζω, πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι ὅπου ὑπάρχει ἀγίασμα ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχε καὶ ναὸς ἢ μονή, διότι ἐὰν τοῦτο παραδεχθῶμεν, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν καὶ ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἢ ἡ μονὴ εὐρίσκειται ἐν τῷ βάθει τοῦ φρεάτος ὅπου ἢ εἰκὼν εὐρέθη, τοῦθ' ὅπερ συνεπάγεται ἕτερον ἄτοπον, τὸ νὰ πιστεύωμεν ὅτι καὶ μετὰ τοὺς χρόνους τῶν ἐπὶ Ῥωμαίων διωγμῶν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ δὴ ἐπὶ τῶν νεωτέρων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων οἱ χριστιανοὶ ἐτέλουν τὰς προσευχὰς ἐν κατακόμβαις, ἐν λάκκοις, ἐν σπηλαίοις ἢ ἐν ὁπαῖς τῆς γῆς. Ἀλλὰ τὸ ἄτοπον τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τόπῳ εὐρίσκονται πολλὰ ἀγιάσματα, τοῦθ' ὅπερ συνεπάγεται, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὅπου ἀγίασμα ἐκεῖ ἀναζητητέον ναὸν, ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχον καὶ τόσοὶ ναοὶ ἢ μοναί, ὅσα καὶ ἀγιάσματα. Ἐν Τσεγκέλ-κιοῖ π. χ. ὑπάρχουσι δώδεκα ἀγιάσματα, ἧτοι τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου θολοειδές, τὸ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, παρακείμενον εἰς ἐρείπια βυζαντινῆς μονῆς, τὸ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων κινστερνοειδές, δύο τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, τὸ μὲν κινστερνοειδές, τὸ δὲ φρεατοειδές, τὸ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν φρεατοειδές, τὸ τῆς ἁγίας Μαρίας ὑπὸ θόλον, τὸ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, σπραγγοειδές, δύο τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τὸ μὲν φρεατοειδές, τὸ δὲ σπραγγοειδές, τὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, φρεατοειδές, καὶ τὸ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς τῆς Σαμαρείτιδος, ὡσαύτως σπραγγοειδές. Ἡ σῆραγξ δύο ἀγιασμάτων, ἧτοι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς εἶναι μέχρι σήμερον κοινή, μάλιστα δὲ καὶ συνεκκοινῶναι κατὰ τὰς παραδόσεις καὶ μετὰ τῆς σῆραγξ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Πῶς λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἀφοῦ οὐδεὶς τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων ἀναφέρει τοσαύτας μονὰς ἢ ναοὺς ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ ὑπῆρχον τόσα ἀγιάσματα ὅσα καὶ μοναί· ἄλλως τε τοῦτο εἶναι ἀδύνατον ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐντὸς διαστήματος ὀλίγων βημάτων ἀναφέρονται δύο ἀγιάσματα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ δύο τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἐπίσης καὶ ὅταν ἢ τῶν ἀγιασμάτων σῆραγξ εἶναι κοινὴν ὀ· ὡσαύτως εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τὴν σῆραγγα ταύτην ῥέον ὕδωρ, ἐκτὸς ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν εὐψυᾶ παρομοίωσιν τοῦ ἐρίτιμου ἡμῶν συναδέλφου κ. Μ. Γεδεῶν, ὅστις εἶχε παρομοιάσει τὴν πληθύν τῶν ἀγιασμάτων ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τόπῳ πρὸς τοὺς κρημαστοὺς κήπους τῆς Βαβυλῶνος.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὀρωμέμενοι δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὸν ἐρίτιμον φίλον κ. Ταπεινόν, ὅτι τὰ ἐν τῷ Βρύαντι ὑπ' αὐτοῦ τοποθετούμενα δέκα ἀγιάσματα δὲν προὑποθέτουσι καὶ τόσους ναοὺς ἢ μονὰς, ἀλλ' ὡς καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἐρίτιμος ἐταῖρος δι' ἐνὸς μόνου παραδείγματος ζητεῖ νὰ κυρώσῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἧτοι διὰ τῆς ὑπομνήσεως τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, οὗ μνημονεύει ὁ Προφύρογεννητος· ὅσον δὲ διὰ τὸν ἀναφερόμενον ναὸν τοῦ Σωτήρος (Σατύρου;) παρατηροῦμεν ὅτι ἐσφαλμένως ὁ ναὸς οὗτος τοποθετεῖται ἐν τῷ Βρύαντι, διότι ἐὰν τοιοῦτος ναὸς ὑπῆρχεν ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν αὐτὸν οὐχὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ Βρύαντι, τῷ νῦν Μάλτεπε, ἀλλ' ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ Σατύρου¹, διότι

1) Κατὰ τὸ 1387 ἢ 6895 ἰνδικτ. ε' ἢ Κερασοῦς ἀποσπασθεῖσα τῆς Μητροπόλεως Νεοκαισαρείας ἀπετέλεσεν ἴδιον Μητροπολιτικὸν θρόνον ὑπὸ τὸν τίτλον «Κερασοῦντος καὶ Ριζαίου» (ἔχθησι πρώτης Σεπτεμβρίου Σωξέ' ἰνδικτ. ι').

*) Πρακτικῶς ὡς καὶ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ι. Μηλιοπούλου, ἧτις ἐπεβλήθη ἐν τῇ ΣΚΑ' συνεδρίᾳ τῆς ἐνταῦθα Ἑταιρείας τῶν μεταϊωνικῶν ἐρευνῶν.

1) Λέων Γραμματ. σελ. 255. Theoph. Continuati σελ. 20—21, 690, 841.

ἀλλαγῆς κείται ὁ Βρύας καὶ ἀλλαγῆς τὸ ἐμπόριον τοῦ Σατύρου, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ Θεοφάνους λέγοντος: «Παραδρομῶν τὴν Βιθυνίαν καὶ ἄντικρυς περάσας εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἄγρου λιμένα» προσώρμυσεν μετ' οὐ πολὺ δὲ κατέλαβε καὶ Ἰζὲδ μετὰ ἐτέρου στόλου... προσώρμυσεν εἰς τὸν Σάτυρον καὶ Βρύαν καὶ ἕως Καρταλιμένους¹.

Περὶ δὲ τῆς γνώμης ἄλλων ἑταίρων, καθ' ἣν οἱ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς λουτήρες εἶναι τὰ παρ' ἡμῖν σήμερον ἀγιάσματα καὶ ὅτι ἕκαστος ναὸς εἶχε κοῖ λουτήρα, δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Πορφυρογέννητος, καίπερ ἑκατοντάδος ναῶν μνημονεύων, μόνον τρεῖς λουτήρας, τὸν τῆς Πηγῆς, τὸν τοῦ Μωκίου καὶ τὸν τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ ἐν λουμα, τὸ τῶν Βλαχερνῶν ἀναφέρει καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ εἰς μόνον τὸ λουμα ἀποδίδωσι τὴν ὀνομασίαν «ἀγίασμα», καίτοι καὶ τὸ λουμα τοῦτο παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφῆως οὐχὶ ὡς ἀγίασμα κατὰ τὴν σημασίαν, ἣν ἀποδίδομεν σήμερον εἰς τὰ ἀγιάσματα, ἀλλ' ὡς κολυμβήθρα τοῦ Σηλωμά².

Καταλήγων, παρατηρῶ ὅτι ἐάν ποῦ πλησίον τῶν σημερινῶν ἀγιασμάτων ἀνευρίσκονται εἰρημία καὶ παρ' αὐτοῖς εἰκόνες, δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὰς εἰκόνας ὡς αἰτίας, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς αἰτιατά, ἵτοι αἱ εἰκόνες δὲν προέρχονται ἐκ ναοῦ ἢ μονῆς ὑπάρχοντος ποτε, ἀλλ' ὅτι μείνασαι ἐκεῖ ἕνεκα διαφόρων αἰτιῶν παρέσχον ἀφορμὴν ὅπως ἀποκηθῶσιν αἱ παρακείμεναι πηγαὶ ὕδατος ἀγίασμα καὶ τὰ παρακείμενα εἰρημία ναὸς τοῦ ἐξεικονιζομένου ἁγίου. Φυσικώτερον λοιπὸν εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ εἰρημία ταῦτα εἶναι εἰρημία ἀπλοῦ οἰκίματος, αἱ δὲ ἀνακαλυπτόμεναι εἰκόνες προέρχονται ἐκ τῶν εἰκόνων τῶν κατοικησάντων ποτὲ τὸ οἰκίμα τοῦτο εὐλαβῶν χριστιανῶν, ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον δὲν δυνάμεθα νὰ προσαγάγωμεν μαρτυρίαν περὶ τῆς ταυτότητος τῶν εἰρημιῶν, βασιζόμενοι ἐπὶ τῶν ἀφηγήσεων τῶν Βυζαντινῶν συγγραφῆων.

Τὴν γνώμην μου ταύτην, ἣν ἀσπάζεται καὶ ὁ ἐντριβὴς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρίτιμος φίλος κ. Μ. Γεδεῶν, ὑποστηρίζουσι καὶ τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Σκ. Βυζαντίου, ἀποκαλοῦντος τὸ παρὰ τὸ Ἰντζιλλῆ ἠρόσι ἀγίασμα τοῦ Σωτήρος ὡς ἀπόροισιν τῶν ἐν τῷ Παλατίῳ ὕδατων³ καὶ τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ Grelot, ὅστις, περιηγηθεὶς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τρεῖς λαλῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγιάσματος τοῦ Σωτήρος, ἀναφέρει, ἐν μεταφράσει, τὰ ἐπόμενα: «Παρὰ δὲ τὰ Ἀνάκτορα ὑπάρχει πηγή, πρὸς ἣν οἱ ὀρθόδοξοι δεικνύουσι μεγάλην εὐλάβειαν καὶ ὅπου μεταβαίνουσι καθ' ἅπαν μὲν τὸ ἔτος, ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως. Μεταβαίνουσιν εἰς τὴν πηγὴν ταύτην, ἣν καλοῦσιν ἀγίασμα, καὶ ἐκεῖ νιπτόμενοι ἀναφέρουσι τὰ θαύματα τοῦ ἀγιάσματος μετὰ μεγάλης εὐλαβείας. Οἱ ὀρθόδοξοι Γραικοὶ ἔχουσι πολλὰς τοιαύτας θαυματουργοὺς πηγὰς, οὐδεμία δὲσχεδὸν ὑπάρχει πόλις ἢ κώμη ὅπου δὲνευρίσκειται τοιαύτη πηγή, ἐάν δὲ εἰς τινὰ πόλιν ἐλλείπει φυσικὴ πηγή, οἱ ἱερεῖς ἀνα-

ζητοῦσι φρεᾶρ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπερ μετατρέπομενον εἰς θαυματουργὸν πηγὴν, ἐπιφέρει εὐάρεστα ἀποτελέσματα ὑπὲρ τῶν προσερχομένων εὐλαβῶν ἢ ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτῶν»².

I. ΜΗΑΙΟΠΟΥΛΟΣ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ

ὑπὸ Paul Bourget*.

Αἱ ὀλίγαι αὗται λέξεις περικλείουσι τὸ ἠθικὸν δράμα, ὅπερ ἐξελίχθη ἐν ἐμοί,—δράμα μυστηριῶδες, τοῦ ὁποῦ ὁ κόσμος εἶδε καὶ κατεδίκασε τὴν λύσιν. Ἡ ἀρχὴ τῆς παραδόξου ταύτης κρίσεως ἀρχεται ἐκ τῆς ἐπιούσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης καθ' ἣν ἐκτησάμην τὴν βεβαιότητα περὶ τῆς ἀτιμίας τοῦ κ. Ἰδρύ. Εἶχομεν συγγευματίσει, ὡς τὸ σὴνθηες καὶ ἀπῆρχετο τοῦ οἴκου εὐτυχῆς, χαρίεις, θριαμβεύων ὅπως ἀσχοληθῆ εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ. Ἄγνοῶ διατί παρετήρουν αὐτόν, ἐκ παραθύρου τῆς αἰθούσης μου βλέπουσας εἰς τὴν αὐλήν, εἰσερχόμενον εἰς κλειστὴν ἀμαξάν. Ὁ ἵππος ἐπληξεν διὰ τοῦ ποδῶς τὸ ἔδαφος καὶ ἡ ἀμαξία ἀνεχώρησεν. Ἡσθάνθη τότε ὅτι ὀλόκληρος ἡ ἐξωτερικὴ λαμπρότης τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἦτο ψεῦδος συγχωρούμενον ὑπὸ τοῦ κόσμου καὶ, συνελθούσα εἰς ἑαυτήν, ἀνελογίσθη ὅτι τοῦ λοιποῦ καὶ ὁ ἐμὸς βίος ἦτο διὰ παντός ψεῦδος καὶ ἀπῆχε. Διότι θὰ ἔζων παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ, θὰ συνεμερίζομην τὴν ψευδῆ τιμὴν αὐτοῦ, θὰ ἔπαιζον τὸ πρόσωπον γυναικὸς τοῦ ψευδῶς τιμίου ἐκείνου ἀνθρώπου, χωρὶς οὐδὲν τῶν ὅσων θὰ ἔπραττον ὅπως ἐκπληρώσω τὸ μυστὸν τοῦτο καθῆκον νὰ εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὰ ὄνειρά μου. Καὶ τοῦτο θὰ παρετείνετο ἐπ' ἀπειρον! Καὶ χωρὶς νὰ καταστῶ ἀξία τῆς καταστάσεως ταύτης! Ἐξήταζον καὶ ἐθασίζον τὴν τρομερὰν ταύτην ἰδέαν καὶ παρετήρησα ὅτι ἤμην ἐκ προκαταβολῆς καταδικασμένη ἀμειλίκτως νὰ παίζω τὴν κωμωδίαν τῶν συζυγικῶν μου καθηκόντων. Ἡ ἀποτόμως ἀποκαλυφθεῖσα αὕτη πραγματικότης, περὶ τῆς ἀνεπανορθώτου δουλείας, κατέληξε κατὰ πρῶτον εἰς ἀπόφασιν νὰ καταστῶ ὅλως ἀπῆχε, ἥτις ἦτο βεβαίως καὶ ἡ σωφρονεστέρα. Ὁρκίσθην τότε κατ' ἑαυτήν νὰ διέλθω διὰ τοῦ κόσμου καὶ τῆς μοίρας μου, ὡς μοναχὴ διέρχεται τὴν αὐλήν τοῦ μοναστηρίου αὐτῆς, ἥτοι ὅλως ἀδιαφοροῦσα περὶ τῶν πέριξ ἐμοῦ, χωρὶς περὶ οὐδενὸς νὰ φροντίσω τῶν περὶ ἐμὲ καὶ χωρὶς νὰ ἀναμένω τι ἐκ τῆς ἐπαύριον. Οὕτω δὲ σκεπτομένη ἀδικαίως, ἀναγινώσκουσα καὶ εἰς ἀγαθοεργείας καταγινόμενη κατάρθωσα ἐπὶ μακρὸν νὰ πραγματοποιήσω τὸ ἰδεῶδες τοῦτο τῆς ἀπό

1) Τόμ. Α' σελ. 609.

2) Πορφυρογ. Τόμ. Α' σελ. 552—6. Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α' σελ. 181.

2) Relat. nouvel. d'un voyage à C)ple. Paris 1680 σελ. 83.

* Ἰδὲ ἀριθ. 12, σελ. 209—210.

των τοῦ κόσμου παραιτήσεως. Ἐνεδύθη μὴ προσέχουσα εἰς τὸν στολισμὸν, ὠμίλου μὴ ἐξωτερικεύουσα τὴν κυρίαν σκέψιν μου, ἐμειδίω χωρὶς οὐδεμίᾳ ρητὶς τοῦ προσώπου μου ἢ ἀποκαλύπτῃ τὴν ἐσωτερικὴν μου ἀπελπισίαν. Ἥμην καλογραία, φέρουσα πέπλον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἑορτῶν. Ἡ φύσις ὅμως, ἥτις μᾶς ἐπροίκισε διὰ φύσεως ζωηρᾶς καὶ πολυπράχμονος, δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἐξουδετερώσωμεν τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς, ὡς οὐδὲ τοῦ σώματος. Ὅσῃν κἂν κατέβαλλον προσπᾶθειαν νὰ συνέχω ἑμαυτὴν, ὑπῆρχεν ἐν ἐμοὶ τάσις πρὸς τὴν εὐτυχίαν, ἣν δὲν ἠδυνάμην νὰ καταπνίξω ὀλοσχερῶς καὶ ἥτις κατὰ τινὰς στιγμὰς ἐξωτερικεῖτο ζωηρῶς εἰς ἀνυπόφορον ἀπελπισίαν πρὸ τῶν ἐτῶν τῆς νεαρᾶς μου ἡλικίας, τὰ ὅποια παρήρχοντο, παρήρχοντο χωρὶς νὰ μοὶ φέρωσί τι καλὸν καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἐπανόδου, ὡς ὅλαι αἱ φύσει σιγηλοῦ χαρακτῆρος γυναῖκες, ἐπιγύμνη, προσπαθοῦσα νὰ καταπνίξω τὰ αἰσθήματά μου, ἣ δὲ κρυπτομένη τρικυμία ἐξερρήγνυτο αἴφνης μετὰ μανίας τοσοῦτῳ μᾶλλον ἰσχυροτέρας ὅσῳ δὲν εὗρισκε διέξοδον πρὸς τὰ ἔξω. Βαθυμῆδον καὶ κατ' ὀλίγον ἔμαθον νὰ κρίνω καὶ ἐκτιμῶ καλλίτερον τὰ πράγματα καὶ ἐγίνωσκον, εἴτε ὡς μαντεύσασα αὐτὰ, εἴτε ὡς δεχθεῖσα τὴν ἐκμυστήρευσιν τρίτων, πολλὰ πολλὰ συνέβη νὰ παρατηρήσω ἐν τῷ βλέμματι ἢ τῷ μειδιᾶματι γυναικὸς ὀμηλικού, μεθ' ἧς συνδιελεγόμην, τὰ ἔχνη, τὰ τῶσον εὐκόλως ὑπ' ἐμοῦ ἀναγνωρίζομενα, ἀποκρύπτου εὐδαιμονίας! Εἶδε σήμερον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾶ, ἐσκεπτόμην, ἄλλοτε πάλιν ὄπισθεν τῆς στυγνῆς λύπης βλεμμάτων τινῶν, ὄπισθεν ἀλγεινῶν ὠχροτήτων ἀποδιδομένων εἰς ψευδεῖς ἡμικρανίας ἐμάντευον καταστραφὴν, ἀπελπισίαν, ἣν πρέπει ν' ἀποσιωπᾶ τις καὶ ἐξ ἧς αἰσθάνεται ὅτι ἀποθνήσκει, — ἢ ὅποια δὲ ἀποτελεῖ σκληρόν ἀντίτιμον ἐνόχων εὐδαιμόνων στιγμῶν. Κάτι τι ἐν ἐμοὶ διεμαρτύρετο ἀκατανικήτως κατὰ τῆς ὑποκρισίας τῶν γυναικῶν τούτων, δὲν ἠδυνάμην δὲ πῶς νὰ ἐνοήσω πῶς ἡ καρδία αὐτῶν νὰ μὴ αἰμάσῃ ὅταν ἐβλεπον τὸν ἐραστὴν αὐτῶν παρακαθήμενον τῷ συζύγῳ, ὅταν ἐπιστάμῳ ὁ σύζυγος ὠμίλει αὐταῖς εἰς τὸν ἐνικόν, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος εἰς ὃν ἀνῆκον ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν ὠμίλει αὐταῖς εἰς τὸν πληθυντικόν. Ἐν τούτοις πόσον, πολλὰ καὶ, καίπερ οἰκτείρουσα αὐτὰς ἐπὶ τῷ αἰσχει τούτῳ, ἐζήλευον αὐτὰς, διότι ἔζων, διότι ἐδαπάνων τὸν πλοῦτον τῆς καρδίας αὐτῶν ἔτι καὶ διότι ἦσαν δυστυχεῖς — ἐνῶ ἐγὼ παρέβαλλον ἑμαυτὴν κατὰ νοῦν πρὸς πτώμα φέρον ἐνδυμασίαν παρασκευασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διασημοτέρου ράπτου. Μελαγχολία μὲ κατεκυρίευσεν τότε ἀόριστος καὶ ἀνίατος. Ἡ κοινωνία ἐκεῖνη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἠσθάνομην ἑμαυτὴν αἰχμάλωτον, μοὶ ἐφαίνετο ὡς ἀνθηκότης διωργανωμένη. Μήτοι εἰς ἅπαντα τὰ πρόσωπα, ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν, δὲν ἐπέβαλλε τὸ μαρτύριον, οὐ ἤμην θῦμα; Ἐδίδασκεν αὐτὰς ἢ ἀπατώσιν, ἐὰν θέλωσι νὰ ὦσιν εὐτυχεῖς; ἄλλως πᾶσαν νὰ παραιτηθῶσιν ἐλπίδα.

Καθ' ἣν σοὶ γράφω στιγμὴν, ἀναμνησκόμεθα ὅτι πολλὰκις μετὰ μεσημβρίαν ἐν Παρισίοις διέμεινα μόνη ἐν τῷ θαλάμῳ μου, κεκλιμένη ἐπὶ μακρᾶς ἑδρας ἐνῶ περίξ ἐμοῦ τ' ἀντικείμενα βαθμιαίως ἐξηφανίζοντο. Δι' ἐμὲ ἡ στιγμὴ ἐκεῖνη ἦτο ἡ πικροτέρα. Πολλὰκις παρετήρουν ὅτι ἀσυναίσθητως ἔχουν δάκρυα σιγηλῶς, ὡς ἡ μήτηρ μου κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς ἀγωνίας αὐτῆς. Ἄλλοτε πάλιν τὸ αὐτὸ συνέβαινε παρὰ τὰς ἀκτᾶς τοῦ Ὁκεανοῦ, κατὰ τὰς ὠραίας πρωϊνὰς στιγμὰς τοῦ μηνὸς Ἰουλίου. Ἡ θάλασσα ἦν κυανῆ, τὰ ἰστία λευκά, ἡ ἑορτὴ τῆς ζωῆς ἐπεκράτει ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἐκ τῶν παραθύρων τῆς ἐξοχικῆς οἰκίας μου ἐν Τρουβίλλη, παρετήρουν τὸν ὀρίζοντα ἐκεῖνον — καὶ ἐμόναζον οὕτω πλεῖστον καὶ χήρας ἔτι!

Ἦδη νομίζω ὅτι ἀρχεσαι πλέον, φίλε μου, νὰ διαβλέπῃς οἶαι παράδοξοι ἀποράσεις ἠδύναντο νὰ γεννηθῶσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκεῖνη, τῇ ἀπλοῖκῃ ἀμα καὶ ρωμαντικῇ, εἰς τὰ μυστήρια τῆς ὁποίας προσεπάθησα μέχρι τοῦδε νὰ σὲ εἰσαγάγω; Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τῆς ἐσωτερικῆς ἰδιοσυγκρασίας διετέλουν ὅταν ἐνώρρισα τὸν Γεράρδον. Συγχώρησόν μοι τὴν ἀληθινά, ἣν θὰ σοὶ προξενήσω καλὴ καὶ λεπτὴ Ἠλία μου. Ἐγγίζω τὴν πληγὴν ἐκεῖνην τῆς ζηλοτυπίας διὰ τὸ παρελθόν καὶ αἰσθάνομαι αὐτὴν αἰμάσσουσαν ἐν τῇ δυστήνῳ καρδίᾳ σου. Ἐὰν ὅμως δὲν ἤμην ἠναγκασμένη νὰ δικαιολογηθῶ διὰ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ σὲ καταστήσῃ ζηλότυπον, θὰ σοὶ ἔγραφοι τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐν ἧ, χάριν σου, τίθημι πάσας τὰς δυνατὰς τρυφερότητας, ἄς δὲν θὰ μοὶ εἶναι πλέον δυνατόν νὰ σοὶ ἐπιδαφιλεύσω; Συγχώρησόν μοι νὰ σοὶ εἶπω διατί ὑπῆρξα τότε ἀδύνατος τὸν χαρακτῆρα καθὼς θὰ σοὶ εἶπω διατί εἶμαι νῦν ἰσχυρά.

Ὁ Γεράρδος μὲ ἠγάπησε καὶ μοὶ τὸ εἶπε μετὰ παρέλευσιν πολλῶν μηνῶν ἐνδείξεως σεβασμοῦ ἀπειριόστου, ὅστις δι' ἡμᾶς τὰς γυναῖκας εἶναι ἡ εὐγλωττοτέρα τῶν ἐκδηλώσεων ἀγάπης. Καὶ πράγματι. Μήτοι δὲν καταδεικνύει ἡμῖν ὅτι παρ' αὐτῷ θὰ συναντήσωμεν διηνεκὴ φροντίδα ὅπως μὴ ποιησῆται κατάχρησιν τῆς ἐφ' ἡμῶν ἰσχύος αὐτοῦ, ἐὰν ποτὲ ἀπεδεχόμεθα αὐτὸν ὡς κύριον τῶν τυχῶν ἡμῶν; Ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἠθικῆς διαδοχικῆς ταραχῆς καὶ ἀποστασίας ἐν ἧ διετέλουν ὑπῆρξα τῶσφ μᾶλλον εὐαίσθητος πρὸς τὸ πάθος τοῦ Γεράρδου ὅσῳ ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἦτο ἐκεῖνη ἀκριβῶς, ἣν μέχρι φανατισμοῦ ἠγάπων. Τὸν γνωρίζεις καὶ ἠξεύρεις, ὡς ἐγὼ, ὅτι εἶναι τίμιος καὶ ὅτι ὁ χαρακτῆρ αὐτοῦ οὗτος διαφαίνεται καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς λεπτοτάταις λεπτομερείαις τοῦ βίου. Ἐβλεπον τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ ἀλλοιοῦμενα ὁσάκις ἠναγκαζέτο νὰ συνομιλῇ μετὰ τοῦ συζύγου μου, καίτοι οὐδεὶς ἕτερος δεσμὸς ὤφιστατο μεταξύ ἡμῶν, πλην τοῦ πρὸς ἐμὲ αἰσθήματός του, ἐγὼ δὲ εἰς τὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ ἀπῆντων διὰ τῶν μᾶλλον κατηγορηματικῶν φράσεων. Ὅσῳ κἂν φανῇ σοὶ ἐξαιρετικὴ ἢ ἱστορία τῶν αἰσθημάτων μου, ὠρκίσθη ὅμως νὰ σοὶ τὴν εἶπῶ ὀλόκλη-

ρον. Ἡ ἀρχὴ τῆς βαθμιαίας συμπαθείας μου πρὸς ἐκείνον, ὅστις τοσοῦτω σπουδαίον διεδραμάτισε πρὸς-ωπον ἐν τῷ βίῳ μου, χρονολογεῖται ἐκ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, καθ' ἣν εἶδον διαζωγραφιζόμενον ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ μέγα ἄλγος ἐπὶ τῇ προσψαύσει τῆς χειρὸς τοῦ κ. Ὀδρῦ. Ἡ μουσικὴ ὁμοιότης τῶν λεπτοτέρων αἰσθημάτων μου πρὸς τὰ ἐκείνου ἔδειξε τὸν Γερζάρδον εἰς τὰ ὄμματά μου ὡς πρόσωπον ἰδιαιτερον ὅλως ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς τὸ μόνον, ὅπερ ἠρσασκόμεν συνήθως νὰ σκέπτομαι. Κατήντησα νὰ θεωρῶ αὐτὸν τὸ μόνον ἀληθὲς ὄν, ὅπερ συνήντησα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης. Ἐσυνείθισα βαθμῆδὸν νὰ συνδιαλέγωμαι μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ δεικνύω αὐτῷ οἷα γυνὴ πράγματι ἤμην. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέβη ὁ προτιμώμενος φίλος, ὁ πιστός, ἐκείνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔστρεψα πᾶσαν τὴν ἀγάπην καρδίας συγγρατουμένης ἐκ τοῦ κόσμου μόνον διὰ τῆς λεπτοτάτης χορδῆς τῆς ὀδύνης. Κατέστη πρὸς ἐμὲ τὸσον ἀναγκαιὸς ὅσον τὸ λοιπὸν τοῦ κόσμου μοὶ ἦτο μισητόν! Διὰ πρώτην φορὰν ἐξῆλθον τῆς ἡθικῆς ἐρήμου ἐν ἣ ἐπὶ τοσοῦτον ἐβασίζομην. Τέλος πάντων τὸν ἠγάπησα, ἢ ἐνόμισα ὅτι τὸν ἠγάπων καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ αὔξοντος τούτου πάθους ἠρξάμην νὰ ὀνειρεύωμαι νέαν ὑπαρξίν. *Α! ἐάν ἐν σὺ εὐρίσκης ἱκανὸν οἶκτον διὰ τοὺς λυγμούς καὶ προσπαθείας τοῦ νεαροῦ πλάσματος, ὅπερ δὲν θέλει ν' ἀποθάνῃ, δὲν θὰ ἔχῃς τὴν σκληρότητα νὰ καταδικάσῃς τὴν ὑπέρτατον, ψυχῆς ἀγαπώσης, προσπάθειαν, ὅπως δρᾶξῃται τῆς τρυφερότητος καὶ τῆς εὐτυχίας.

(Ἐκολουθεῖ).

Α. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ.

Ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα, σχεδιογράφημα ὑπὸ Dr Albert Thumb, ὑψηλοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Φραιβούργης· ἐν Φραιβούργῃ 1892. Σχήματος μικροῦ ὀγδού, σελ. 36.

Τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐσχάτως δημοσιευθὲν πονημάτιον τοῦ Γερμανοῦ λογίου κ. Albert Thumb, τοῦ ἄλλως γνωστοῦ καὶ δι' ἄλλων αὐτοῦ διατριβῶν περὶ ζητημάτων τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης πραγματευομένων (Ide Beilage zur Münchener Allgemeinen Zeitung 1891 N. 181, Ἄθην Ζς III, 108 κ.ε. καὶ Anzeiger für indogermanische Sprach-und Altertumskunde I, 2), μαρτυρεῖ ἀπαξ ἔτι ἀκριβῆ τῆς νέας ἑλληνικῆς γνῶσιν, ἐπὶ μελετῶν ἐμβριθῶν καὶ σπουδαίων ἐρειδόμενῃν. Τὸ σχεδιογράφημα τοῦτο, ὅπερ ἐγένετο ἐπὶ τῇ βᾶσει ἐτέρας διατριβῆς, ἀναγνωσθείσης πρὸ τῆς ἐν Φραιβούργῃ φιλοσοφικῆς σχολῆς, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἔχῃ ἢν νῦν δικαίως δύναται τις ν' ἀποδώσῃ αὐτῇ σπουδαιότητα, ἂν ὁ συγγραφεὺς ἀνευ ἰδίων αὐτοῦ κρίσεων καὶ ἐρμηνειῶν περιωρίζετο ἀπλῶς εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν διαφόρων περὶ καταγωγῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν θεωριῶν καὶ ἰδεῶν,

ὡς καὶ εἰς ἀπλῆν παράστασιν τῆς νῦν καταστάσεως τῆς νέας ἑλληνικῆς, καὶ ἂν δὲν ἐσκόπει (ὡς καὶ ἐν τῷ προλόγῳ ῥητῶς ἀναφέρεται) ὅπως κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τῆς γλώσσης ταύτης καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ ὀδηγήσῃ τὸν ἀναγνώστην εἰς ἀσφαλεῖς καὶ ὀρθὰς περὶ αὐτῆς θεωρίας. Ἀκριβῶς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἐπιλέγει, ἐστὶ λίαν ἀπαραίτητον πρὸς καταπολέμῃσιν τῶν διεστραμμένων ἰδεῶν, αἵτινες ὑπὸ ἀδαῶν καὶ ἀνεπιστημόνων κεφαλῶν διαδίδονται ὀλονὲν εἰς τὸ δημόσιον. Ὡς ἐκ τούτου λίαν ἀξίεπαίνοσ καὶ πολλῶν συγχαρητηρίων ἀντάξιός ἐστὶν ὁ κ. Albert Thumb, ὅτι παρέχει μικρὰν μὲν, ἀλλ' ὡς οἶόν τε ἀκριβῆ καὶ καθαρὰν τῆς νῦν γλώσσης εἰκόνα. Ἀναγνωρίζων τὴν ἀληθῆ τῶν νῦν Ἑλλήνων καταγωγῆν καὶ ταύτης δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων ὑπερμαχόμενος, ἐξετάζει ἐν συντόμῳ καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴν, ἐν δὲ τῷ γλωσσικῷ ζητηματι συντάσσεται τῷ σοφῷ ἀληθῶς καὶ μόνῳ παρ' ἡμῖν εἰδικῷ γλωσσολόγῳ κ. Γ. Χατζιδάκῃ, Καθηγητῇ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἀποδεχόμενος μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἡ νῦν δημῶδες ἐστὶν ἡ φυσικὴ ἐξακολουθήσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἀρχαίας Κοινῆς, τῆς οὐσιωδῶς ἐκ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου προελθούσης.

Ἐπιτραπήτω ὅμως ἡμῖν ἐνταῦθα, τὴν σπουδαιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σχεδιογραφήματος δικαίως ἐξάρασιν, ὅπως παρατηρήσωμεν ἀπλῶς χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τινὰς ἀνακριθείας ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχομένας, οἷαι αἱ ἐξῆς :

Ἐν σελ. 2 στίχ. 19 κ. ε. ὁ κύριος Albert Thumb ποιεῖται λόγον περὶ τῆς γενικῆς τῶν Ἑλλήνων λογίων τάσεως ὅπως ἀπαρνηθῶσι τὴν δημῶδη αὐτῶν γλῶσσαν καὶ ἀνυψώσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν καθαρότητα τῆς κλασικῆς. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον, ἐξ ὅσων γινώσκομεν, φρονοῦμεν, ὅτι οὐδεὶς ποτε λόγιος Ἑλλήνων, μηδ' αὐτῶν ἔτι τῶν ἀρχαιομανῶν, τῶν αὐστηροτάτων τῆς κλασικῆς γλώσσης ὑπερμάχων, ἐξαιρουμένων, ἐπεδειξατό ποτε ἢ δύναται ποτε νὰ ἐπιδειχθῆται τάσιν πρὸς ἀπάρνησιν τῆς δημῶδους, ἦτοι τῆς γλώσσης ἐκείνης, ἢν κατα πρῶτον ἀκούσας ἐξέμαθε, καὶ ἐν ἣ ἠνδρώθη, τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἢν καθ' ἐκάστην λαλεῖ, καὶ ἐν ἣ τὸ πλεῖστον ἐκφράζει τὰς ἰδέας καὶ αἰσθήματα αὐτοῦ. Περιφρόνησις μὲν βεβαίως καὶ ὑποτιμήσις αὐτῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀρχαίον σταν νῦν μὲν μεῖζον νῦν δ' ἐλάσσον ἐπεδείχθη ὑπὸ διαφόρων λογίων ἐν ἐποχαῖς διαφόροις, οὐδέποτε ὅμως τάσις πρὸς ἀπάρνησιν αὐτῆς.

Ἐν σελ. 5, στίχ. 22—23 φαίνεται μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ἰδέαν τινῶν, ὅτι προσέτι καὶ ἀρχαιότατα ἰνδογερμανικὰ λείψανα δύνανται ν' ἀνακαλυφθῶσιν ἐν τῇ νεωτάτῃ ἑλληνικῇ. Ἀλλ' ἡμῖν τοῦλάχιστον ὅσον πολυμῆρὰ καὶ ἂν παρίσταται ἡ τοιαύτη ἰδέα, οὐδαμῶς φαίνεται καὶ παράδοξος, ὡς νῦν ἔχουσι τὰ πράγματα· διότι εἰσέτι ἀγνωστος καὶ ἀνεξερευνήτος τυγχάνει ὢν ἅπας ὁ θησαυρός τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης· τίς δὲ γινώσκει ἂν αἱ ἀρχαιοπρετέστεραι καὶ μάλλον ἰδιόρρυθμοι τῶν νῦν διαλέκτων πρὸς τοῖς

1) Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ ἐλλόγιμος ξένος ἑλληνομαθῆς φαίνεται ἀγνοῶν διατριβὴν τινὰ ἡμῶν ἐπιγραφομένην «Περὶ τοῦ τρόπου τῆς λύσεως τοῦ παρ' ἡμῖν γλωσσικοῦ ζητήματος» καὶ δεδημοσιευμένην ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει τοῦ τρίτου ἔτους τῆς «Ἑλλάδος».

τοσοῦτοις ἀρχαίοις καὶ πολυτίμοις αὐτῶν κειμηλίοις περιέσωσαν, ἂν οὐκ ἀμέσως τοῦλάχιστον ἐμμέσως, καὶ τινα πανάρχεια ἰνδοευρωπαϊκὰ λείψανα;

Ἐν σελ. 8, στίχ. 26 κ. ε. ὀρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι τὰ πολιτικὰ γεγονότα καὶ πρὸ πάντων αἱ ἐκστρατεῖαι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ αἱ ἰδρύσεις τῶν κρατῶν τῶν ἐλληνιστῶν μεμορφωμένων αὐτοῦ διοδόχων πυνόνησαν, ἢ μᾶλλον διπυκλόλυναν τὴν τεραστίαν ἐξάπλωσιν λόγου προφορικῆς τε καὶ γραπτῆς, κατ' ἀρχὰς τοπικῶς περιορισμένην. Προσδετέον ὅμως ἐνταῦθα καὶ τοῦτο, ὅτι ἀκριβῶς ἡ τεραστία αὕτη τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἐξάπλωσις μεταξὺ λαῶν ξένων καὶ ἀλλοθρόγγων φυσικὸν αὐτῆς ἀποτελέσμα ἔσχε καὶ ἦν ἐν πολλοῖς διαστρεφῆν τῆς γλώσσης ὑπὸ φωνητικῆν καὶ καλιλογικῆν ἐποψίν, τὴν μετ' αὐτῆς ἀνάμειξιν ξενισμῶν, τὴν βαθμιαίαν τῆς προφορᾶς καὶ φράσεως ἀλλοιώσιν καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Κοινῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον γενομένην ἀπομάκρυνσιν καὶ διαφορᾶν.

Πρόωρος καὶ οὐκί τοσοῦτον πιθανὴ φαίνεται ἡμῖν τοῦλάχιστον ἢ ἐν σελ. 9 (στίχ. 4 κ. ἐξῆς) ἐκφραζομένη ἰδέα, ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων αἰῶνων τῆς ἡμετέρας χρονολογίας μίαν καὶ μόνην εὐρίσκομεν γλῶσσαν, τὴν Κοινήν. Ἀναδιψοῦντες τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης παντὶ ἐθνῶσι (καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἡμιστο πεπολιτισμένου) ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ νῦν, παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν ἐκάστη τῶν βίου αὐτοῦ ἐποχῇ, δύο παρίστανται τῆς γλώσσης αὐτοῦ αἱ μορφαί, νῦν μὲν μᾶλλον, νῦν δὲ ἥττον ἀλλήλων διαφέρουσαι, ἢ τοι ἢ γλῶσσα ἢ δημῶδης καὶ ἢ τῶν λογίων. Ὡστε τῆς ἀληθείας ταύτης ἀναμφισβήτητος ἀποδεικνυμένης, οὐδαμῶς δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν, ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἡδὴ τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνων μία καὶ μόνη ὑπῆρχε γλῶσσα, ἢ Κοινή, χρησιμεύουσα καὶ ὡς δημῶδης καὶ ὡς γλῶσσα τῶν λογίων. Μᾶλλον δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ Κοινή (ὡς καὶ αὕτη ἢ λέξις δηλοῖ) ἦν ἡ μόνη γλῶσσα τῶν λογίων καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τὸ κοινὸν ὄργανον πρὸς ὑψηλοτέρους σκοπούς, παρὰ ταύτη ὅμως ἐξικολούθει πάντοτε ὑψισταμένη καὶ ἡ δημῶδης μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς διαλέκτων καὶ ιδιωμάτων. Ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ὑποτεθῆ ἢ ἐπιβροῇ, ἦν ἐξῆσκιδεν ἡ Κοινή, ὅσον καὶ ἂν περιώριδεν αὕτη τὰς κατὰ τόπους διαλέκτους καὶ τὴν δημῶδην καθόλου, οὐδέποτε ἢ τελευταία αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκλιπῆ τέλεον οὐδὲ νὰ ἐξαφανισθῶσιν αἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι πᾶσαι καὶ παντελῶς (καὶ ἀποδείξεις ἔστιν ἡ διάσσωσις οὐ γόνον τῆς Τσακωνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰωνιζούσης τοῦ Πόντου διαλέκτου καὶ τῶν Καππαδοκιῶν ιδιωμάτων) χωρὶς κἂν νὰ ἐγκαταλίπωσιν ἱκανὰ αὐτῶν ἴχνη. Ἄλλως τε ἡμεῖς τοῦλάχιστον φρονοῦμεν καὶ τοῦτο, ὅτι τὰ γλωσσικὰ ιδιώματα καὶ αἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι, καὶ ἂν εἰσέτι κοινὴ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σταθερὰ δημιουργηθῆ τῶν λογίων γλῶσσα, θέλουσιν ἐξακολουθῆ πάντοτε ὑψιστάμεναι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι σπουδαῖαι τοπικαί, κλιματολογικαὶ καὶ βιολογικαὶ διαφοραί, λόγοι δὲ πολιτικοὶ δὲν ἐπιηραζοῦσι καὶ τροποποιοῦσι τὴν πορείαν αὐτῶν ἢ καὶ δὲν ἐπαπειλοῦσι τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν. Δὲν δυνάμεθα λοιπὸν ν' ἀποδώσωμεν τῇ Κοινῇ τοσαύτην ἰσχύν καὶ ἀπολυταρχίαν καὶ ἔνεκα τῶν εἰρημνῶν λόγων καὶ διότι θεωροῦμεν πρόωρον τὸ ἀ-

ναγράψαι αὐτῇ τοσοῦτον κύρος πρὶν ἢ αἱ πολλὰ ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνων ἀποκαλυφθεῖσαι καὶ εἰσέτι ἀποκαλυπτόμεναι ἐπιγραφαὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συλλεγεῖσθαι καὶ πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Κρινὴν παραβληθεῖσαι νέον ἐπιχρῶσαι φῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος. Ὡσπερ δ' ἐκ τῆς Κοινῆς βεβαίως βαθμυδὸν προῦλθεν ἡ νέα τῆς γλώσσης ἡμῶν φάσις, οὕτω καὶ ἡ Κοινὴ αὕτη μόνον βαθμυδὸν καὶ οὐκί αἰφνιδίως καὶ ἀποτόμως ἠδύνατο νὰ προσλάβῃ τὸν ἐαυτῆς τύπον. Καὶ ἀληθές μὲν, ὅτι τὴν τῶν ἀρχαίων διαλέκτων βαθμιαίαν ἐκλειψίν δυνάμεθα νὰ παρακολουθῶμεν ἐν ταῖς πολυαριθμοῖς ἐπιγραφαῖς, ὡς ὁ κ. Thumb (ἐν σελ. 28, σημ. 37) ἀναφέρει, δέον ὅμως ἐν πρώτοις νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι εἰσέτι δὲν συνελέγησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐδ' ἐμελετήθησαν δεόντως πᾶσαι αἱ ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνων χρονολογούμεναι ἐπιγραφαί, ἔπειτα δὲ καὶ ὅτι ὡσπερ αἱ νῦν ἐπιγραφαὶ συνήθως γράφονται ἐν γλώσσῃ ὡς οἶόν τε καθαρευούσῃ καὶ ἀρχαϊζούσῃ (καὶ ἐκεῖ εἰσέτι ἔνθα ἰδίᾳ λαλεῖται διάλεκτος), οὐδὲν τὸ παράδοξον ἂν τὸ αὐτὸ ἔθιμον ἐπεκράτει καὶ ἐν ἐποχῇ ἀρχαιοτέρα, ἂν δῆλον ὅτι πολλοὶ ἰδίαν λαλοῦντες διάλεκτον ἐφιλοτιμοῦντο ὅπως συνήθως ἐν γλώσσῃ ἀττικαζούσῃ ποιῶνται τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν, χωρὶς ὅμως ὡς ἐκ τούτου νὰ ᾧσι πάντοτε ἀπ.λλαγμένοι καὶ τῆς ἀσυνειδήτως ἢ ἐν συνειδήσει μὲν ἐξ ἀνάγκης ὅμως γινομένης χρήσεως καὶ τινῶν τῆς διαλέκτου αὐτῶν τύπων. Ἄλλ' ἐπίσης οὐδὲν τὸ παράδοξον ἂν ἐξ ἐποχῆς ἱκανῶς ἀρχαίως ἀνευρίσκωμεν καὶ ἐπιγραφὰς καθόλου μὲν διαλεκτικὰς, φερούσας ὅμως καὶ τινα στοιχεῖα τῆς Ἀττικῆς ἢ ἑτέρας τινος διαλέκτου· διότι φυσικῶς τῷ λόγῳ, ὡσπερ σήμερον γράφοντες ἐν γλώσσῃ καθαρευούσῃ ἀνεπαισθήτως ἢ καὶ ἐξ ἀνάγκης ποιεῖται χρῆσιν καὶ τινος λέξεως ἢ τύπου τῆς διαλέκτου, ἦν λαλεῖ, τὸ αὐτὸ ἠδύνατο κάλλιστα καὶ ἔδει νὰ συμβαίη ὡσαύτως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ, ὡσπερ δὲ νῦν ὅσον καὶ ἂν διαφέρωσιν ἀλλήλων αἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι καὶ τὰ γλωσσικὰ ιδιώματα, οὐκ ἥττον ἔχουσι καὶ πλείστας ὄσας λέξεις καὶ φράσεις, πλείστους ὅσους τύπους κοινοῦς, τοῦτ' αὐτὸ συνδεδαινεύον ἀναμφισβότως καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὡς ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐλληνικῶν λαῶν σχέσεως καὶ ἐπικοινωνίας, ὡς ἐκ τοῦ ὀμαιμοῦ καὶ ὀμοθρόσκου αὐτῶν.

Ἐν σελ. 10 στίχ. 5 κ. ε. λέγει, ὅτι ὁ τύπος τῆς γλώσσης, οὐτινος χρῆσιν συνήθως ποιοῦνται οἱ νῦν Ἕλληνες γράφοντες, ἔστι προῖον τέχνης καὶ ὅτι σκοπίμως διὰ τοῦ τοιοῦτου τύπου ἐπιδιώκεται ἡ ἀναζωοποιήσις ἀρχαίων κλαδικῶν τύπων καὶ λεκτικοῦ Ἀττικοῦ. Παραταροῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι τοῦτο ἐν μέρει μόνον ἔχεται ἀληθείας· διότι ὀμολογουμένως ἡ νῦν γραφομένη Ἑλληνικὴ κατὰ τὸ πλείστον μέρος ἔστι προῖον τέχνης καὶ ὡς τοιαύτη τείνει ὅπως ὡς οἶόν τε καθαρῶτερα ἀποθῆ, κέκτηται ὅμως ἱκανὰ καὶ ἐκ τῆς δημῶδους στοιχεῖα οὐ μόνον πρὸς τὸν τύπον, ἀλλὰ καὶ τὸ λεκτικὸν ἀφορώντα· διότι ἄλλως πάντῃ ἀκατάληπτος ἦθελεν ἀποθῆ τοῖς πολλοῖς.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι στίχ. 12 κ. ε. μιᾶς καὶ μόνης ἀρχαίας διαλέκτου τὴν διάσσωσιν ἀναγνωρίζει ὁ λόγιος Γερμανὸς ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν Τσακωνικὴν· ἀλλὰ μῆ-

πως ήρευνήθησαν εἰδέτι δεόντως πᾶσαι αἱ νῦν κατὰ τόπους διάλεκτοι; μήπως γιγνώσκωμεν ἀκριβῶς πάντα τὸν θησαυρὸν τῶν λέξεων καὶ τύπων αὐτῶν; ἢ μήπως διὰ τῆς ἰωνιζούσης τοῦ Πόντου διαλέκτου, τῶν συγγενῶν αὐτῆς Καππαδοκικῶν ἰδιωμάτων καὶ τῆς ἐπίσης συγγενοῦς τῶν Κυπρίων διαλέκτου δὲν περιεῴθη ἐν μέρει καὶ ἡ Ἰωνικὴ διάλεκτος; Ἡ ἐν αὐταῖς ταῖς διαλέκτοις προφορὰ τοῦ **η** ὡς **ε** καὶ ἡ ὑπαρξίς ἐτέρων τινῶν Ἰωνισμῶν μαρτυροῦσι περὶ τούτου. Ἴδε τὴν ἐναίσιμον ἡμῶν διατριβὴν *Lantlehre des Pontischen* σελ. VII καὶ 11—15.

Ἐν σελ. 25 σμ. 15, καταλέγων τὰ τέως ἐκδεδομένα λεξικά τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς, οὐδεμίαν ποιεῖται μνείαν δύο μικρῶν μὲν, ἀλλ' ὡπωςδύποτε ὑφισταμένων τῆς νέας Ἑλληνικῆς λεξικῶν, ἦτοι τῶν Ἑλλανο-γερμανικῶν λεξικῶν τοῦ I. A. E. Schmidt (Leipzig 1825) καὶ Kind.

Ἐν σελ. 35 στίχ. 1 θεωροῦνται αἱ λέξεις **μπαροούτι**, **λεβέντης** Τουρκικαί· σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐκ τούτων ἡ μὲν πρώτη κυρίως ἐστὶν ἡ ἑλληνικὴ λέξις πυρίτις (κόνις) ἐκτουρκισθεῖσα, ἡ δ' ἕτερα φαίνεται περσικῆς καταγωγῆς.

Αἱ παρατηρήσεις αὐταί, ἀπλῶς χάριν τῆς ἀκριβείας, ὡς εἶρηται, γενόμεναι, οὐδαμῶς ὑποβιάζουσι τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα ἀνδρὸς ἐμβριθοῦς καὶ φιλέλληνος, οἷος ὁ κ. Albert Thumb, ὅπερ λαμπρὸν προσιωνίζεται τὸ μέλλον, καὶ ὅστις τοσοῦτον καλῶς γιγνώσκει καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικὴν, ὥστε γράφων αὐτὴν οὐδαμῶς διακρίνεται, ὅτι ἐστὶ ξένος. Τελευτώντες δ' εὐχόμεθα ὅπως καὶ ἕτεροι αὐτοῦ σπουδαῖαι περὶ τῆς νῦν γλώσσης ἡμῶν διατριβαὶ συντελέσωσιν ἵνα τῆς δεούσης τύχη αὐτὴ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐκτιμήσῃ καὶ μελέτης, ὥστε πάντες ἀδιάσειστον νὰ σχηματίσωσι τὴν πίστιν, ὅτι, ὅπερ ὁ Ἑλληνας δὲν ἐξέλιπεν, οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ἢ ὄντως θεία καὶ εὐγενής, δὲν ἐξηφανίσθη, ἀλλὰ ζῆ μὴ ἀποδαλοῦσα ὀλοσχερῶς τὸν ἀρχαιοπερπῆ αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ θέλει ζῆ ἀκμαία καὶ πλήρης δυνάμειος ἐκπολιτιστικῆς.

Ἐν Κων/πόλει, τῇ 11 Δεκεμβρίου 1892.

Α. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ.

Ἄκαδημία τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐν Παριίοις.

Συνεδρία τῆς 6 ἰανουαρίου 1893.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ὁ ἰσόβιος γραμματεὺς, ἐξακολουθούσης τῆς ψηφοφορίας πρὸς ἐκλογὴν τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν τῆς Ἀκαδημίας, παρουσιάζει τὰ προσενηθέντα αὐτῇ συγγράμματα. Ποιεῖται δὲ ἰδίαν μνείαν περὶ τῶν ἐνδιαφεροσῶν ἐρευνῶν τοῦ κ. Charles Normand ἐπὶ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν, τῶν γενομένων κατὰ τὴν τοποθεσίαν τῆς Τροίας τοῦ Ὀμήρου, καὶ συλλεγεῖσιν εἰς τόμον. Αἱ ἀνακαλύψεις δ' αὐταὶ ἐγνώρισαν ἡμῖν τὴν θέσιν τῆς περιφῆμου ταύτης πόλεως καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ ὑπ' αὐ-

τὴν κτισθεισῶν πόλεων. Μία τῶν μᾶλλον περιέργων φωτογραφιῶν ἐξ ὧν ἔλαβεν ὁ κ. Charles Normand δείκνυσιν τὴν ἐνσετῶσαν ἄποψιν ὁδοῦ, ἐστρωμένης διὰ μεγάλων ἐρυθρῶν τε καὶ ἀνωμάτων πλακῶν, ἄποψιν πολυγωνικῆν. Οἱ πίνακες οὗτοι ἀποκαλύπτουσι τὴν ὑπαρξίν διαφόρων ἀγνώστων κτιρίων, οἷα ἡ Γερουσία τῆς Τροίας. Κατὰ τὸν κ. Charles Normand, διευθυντὴν τοῦ Φίλου τῶν μνημερίων καὶ τῶν τεχνῶν, ἡ κλιτὺς τοῦ Ἰσραλὶκ ἐστὶ ἀναμφισβητήτως τὸ ὑμνηθὲν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἄστου. Ἀνευρίσκει πανταχοῦ ὑπὸ τὴν γῆν οἰκοδομὰς καὶ εἰρείπια, ἅπερ ἐμελέτησεν ἀρχιτεκτονικῶς.

Μετὰ τὴν παρουσίαν ἐργων τινῶν ἐπιτροπῶν καὶ Boilisle καὶ Heron de Villefosse, ὁ πρόεδρος ἀγγέλλει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας πρὸς καταρτισμὸν τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν. Ἐκ τούτων σημειούμεθα τὰ ὀνόματα τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐπιτροπὴν τῶν γαλλικῶν σχολῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ρώμης. Εἰσὶ δὲ τὰς: Delisle, Girard, Heugey, Perrot, Weil, Boissier, Croiset καὶ Foucart. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἐξελέγησαν καὶ τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν τῶν διαφόρων διαγωνισμάτων, ἅτινα ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ ἴδρυνται.

ΝΟΡΒΗΓΙΑΚΟΣ ΠΑΜΟΣ*

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ (ἐπανερχόμενος καὶ ἔχων τὴν φυσιογνωμίαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιλυπῶν). Πέρ Ζύντ, ἐάν ἔλθῃς εἰς βοήθειάν μου, θὰ σὲ χαρίσω ἕνα βούν.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ. Πολὺ καλὰ, ἐμπρὸς καὶ ὀλίγον ὀργήγορα (ἀπέρχονται μετὰ σπουδῆς).

(Τὸ πλῆθος τῶν προσκεκλημένων ἔρχονται ὅπως χορεύσωσιν, οἱ πλείστοι τούτων εἶναι μεθυσμένοι, ἀλλὰ πάντες εἶναι φαιδροὶ μέχρι παραχῆς καὶ θορύβου. Ὁ ἀκατάληπτος καὶ συγκεχυμένος θόρυθος καγχασμῶν καὶ χυδαίων ἀστεϊσμῶν διακόπτεται ἐνίοτε ὑπὸ ἀπειλητικῶν ἐπιφωνήσεων. Ἡ Σόλθεϊγ φέρει εἰς τὰς χεῖρας τὴν μικρὰν Ἐλγαν, οἱ πλείστοι δὲ τῶν συγγενῶν ἐξέρχονται τῆς οἰκίας, προσελκυσμένοι ὑπὸ τῆς θορυβώδους ταύτης ἐσορτῆς).

Ο ΜΑΓΕΙΡΟΣ (πρὸς τὸν σιδηρουργόν). Ἐμπρὸς λοιπόν, κἄθησε ἡσυχος!

Ο ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ, (ἐκβάλλων τὸ ἐνδύμα του). Ἐπὶ τέλους, πρέπει νὰ δοκιμασθῶσι καὶ νὰ ἴδωμεν τίς τῶν δύο εἶναι ὁ ἰσχυρότερος.

ΤΙΝΕΣ Ναί, ναί, ἄλλο δὲν ἀπομένει ἢ νὰ κτυπηθῶσιν!

ΑΛΛΟΙ Ἄ! ὄχι, φθάνουν αἱ ὕβρεις.

Ο ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ. Καὶ ποῖαν σημασίαν ἔχουν οἱ λόγοι. Ἐδῶ ἰσχύει ὁ γρόνθος!

Ο ΠΑΤΗΡ ΤΗΣ ΣΟΛΒΕΪΤ. Ἐντροπή, ἐντροπή, παιδί μου.

(*) Ἴδε ἀριθ. 8, σελ. 151—152.

ΝΕΑΝΙΑΣ ΤΙΣ.—Πρέπει νὰ ἀνταμειφθῆ διὰ τὰ ἀνόσια ψεύδη τὰ ὅποια εἶπεν.

ΕΤΕΡΟΣ.—Ἐγὼ προθύμως θὰ τοῦ ἐδίδον ἐν λάκτισμα εἰς τὰ ὀπισθεν.

ΤΡΙΤΟΣ.—Καὶ ἐγὼ θὰ τὸν ἔπτουον εἰς τὸ πρόσωπον!

Ο ΣΙΑΦΡΟΥΡΓΟΣ (ρίπτων κατὰ γῆς τὸ ἔνδυμά του).—Θὰ τὸν σκοτώσω αὐτὸν τὸν δύστροπον ἄνθρωπον.

Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΣΟΛΒΕΓΓ.—Βλέπεις, κόρη μου, πῶς τὸν μεταχειρίζονται;

(Ἡ Σὸλβεῖγ ἄρχεται κλαίουσα).

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΠΕΡ ΖΥΝΤ (γραῖα κυρτή, μὲ λευκὴν κόμην, ρακένδυτος, στηριζομένη καὶ ὑποσκίζουσα ἐπὶ ραβδίου καταφθάνει).—Ὁ υἱός μου εἶναι ἐδῶ; ἐπεθύμουν νὰ τῷ δοθῆ ἓνα καλὸ μάθημα διὰ τὴν μοχθηρίαν του. Αἱ! καλοὶ μοι ἄνθρωποι, τὸν εἶδετε;

Ο ΣΙΑΦΡΟΥΡΓΟΣ (ἀνεγειρὼν τὰς χειρίδας του).—Δι' ἓνα τέτοιον ζῶον, τὸ ξύλο εἶναι ὀλίγον πρᾶγμα.

ΤΙΝΕΣ.—Παρρηγορήσου, ὦ γραῖα, ὁ σιδηρουργὸς θὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ καὶ σπουδαία.

ΛΑΛΟΙ.—Δηλαδή θὰ τὸν δαμάσῃ.

Ο ΣΙΑΦΡΟΥΡΓΟΣ (πτύων ἐντὸς τῶν χειρῶν του καὶ χαιρετῶν χαμηλότατα σωπτικῶς τὴν μητέρα τοῦ Πέρ Ζύντ).—Ναί, κυρία, δηλαδή θὰ μαστιγώσωμεν τὸν κύριον υἱόν σας!

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Τί; θὰ τὸν μαστιγώσῃτε; τὸν υἱόν μου. Ἀλλά, ἐγὼ δὲν θέλω αὐτό. Ὅπισω, χυδαῖοι ἄνθρωποι. Ἐγὼ ἔχω καὶ ὀδόντας, ἀγκιστερὰ νύχια! Ἀλλά θὰ διοῦμε, ποῦ εἶναι λοιπόν;

(Κράζουσα δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ) Πέρ, Πέρ!

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ (τρέχων ὡς τρελλός).—Νὰ παρ' ὁ διάβολος. Μητέρα, μητέρα, γλήγορα, εἰς βοήθειαν.

Ο ΠΑΤΗΡ.—Τί τρέχει;

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ.—Φαντάσθητε... φαντάσθητε... ὅτι ὁ Πέρ Ζύντ!

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Τί; τὸν ἐφόνευσαν;

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ.—Ὦ! ὄχι! ἔδραπέτευσεν.

ΤΟ ΠΑΙΘΟΣ.—Μὲ τὴν μνηστὴν;

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΠΕΡ ΖΥΝΤ (ρίπτουσα τὴν βακτηρίαν της).—Τί τρελλὸ παιδί!

Ο ΣΙΑΦΡΟΥΡΓΟΣ (περίλυπος).—Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔφυγεν ἐκ τοῦ κήπου... γνωρίζει νὰ ἀναρριχᾶται ὡς αἶγαγρος.

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ (κλαίων).—Τὴν ἄγει ὡς μύσχον!..

Ο ΣΙΑΦΡΟΥΡΓΟΣ.—Καλὸν ταξείδιον!

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Σὺ, νὰ κυττάξῃς τὴν δουλειάν σου! (Δεικνύων διὰ ἀπειλητικῶν κινήματος τὸν πατέρα τῆς μνηστῆς, ὅστις ἔρχεται κατέρυθρος, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξηγηρωμένους, μὲ φρικώδη ὄψιν). Παρατηρήσατε πάντες.

Ο ΠΑΤΗΡ ΤΗΣ ΜΝΗΣΤΗΣ.—Ζητῶ νὰ συναφθῆ συμμαχία ἐπιθετικὴ κατὰ τοῦ κλέπτου καὶ κατὰ τοῦ ληστοῦ.

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΠΕΡ ΖΥΝΤ (συνενοῦσα τὰς χεῖρας).—

Ἄ! Θεέ μου, ἀναλάβετε αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν σας!

Εἰκὼν δευτέρα.

[Μεταξὺ τῶν ὁρέων κεῖται τοπίον ἀπομεινωμένον, περικυκλούμενον ὑπὸ ἀποτόμων καὶ φρικαλέων τὴν ὄψιν βράχων καὶ ἀγρίων ἐλατῶν. Ἡ αὐγὴ ὑποφώσκει, παγερὸς δὲ ἄνεμος πνέει, ὡσεὶ κλαυθμηρῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.]

Ὁ Πέρ Ζύντ βηματίζει ἐν σπουδῇ, ἄγριος τὴν ὄψιν, ποιῶν χειρονομίας καὶ ἀκατανόητους κινήσεις προδιδούσας ὀργὴν, ἐνῶ ἡ Ἰγρίνδη, ἀποκεκμηκυῖα, ἀπελπισ, κατὰ τὴν πορείαν αὐτῆς κατασχίσασα τὴν νυμφικὴν αὐτῆς περιβολὴν, ρίπτεται ἐπ' αὐτοῦ, κλαίουσα γοερῶς.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἄφες με, σοὶ λέγω, ἄφες με!

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Ἄ! δὲν μὲ ἀκούεις! Διατί δὲν μὲ ἀκούεις;

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Τί ἐνδιαφέρον ἔχουν δι' ἐμέ σὺ καὶ αἱ ἱστορίαι!

ΙΓΡΙΝΔΗ (δάκνουσα τὰς χεῖράς της).—Δυστυχία, δυστυχία δι' ἐμέ!

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ὁ δρόμος εἶναι ἐλεύθερος. Δύνασαι νὰ ἀπέλθῃς.

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Ἀλλὰ σφάλμα, διπλοῦν σφάλμα μᾶς ἐνοὶ!

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ναί, κατὰ πρῶτον ἀγαπᾶ τις καὶ τοῦτο ἐπιθυμεῖ, ἀλλ' εἴτα γεννᾶται τὸ μῖσος. Τότε διατρέχει τις τὸ στάδιον τῆς ἀγωνίας. Ὅλοι αἱ γυναῖκες εἶναι δῆμιοι, ἐξαιρουμένης μιᾶς μόνον.

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Καὶ αὐτὴ ἡ μόνη;

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Δὲν εἶσαι σὺ!

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Τότε ποῖα ἦναι λοιπόν;... αὐτὴ ἡ μία καὶ μόνη;

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Νὰ ἐπιστρέψῃς ἐκεῖ, ὅθεν ἀνεχώρησες! Ἐκεῖ κάτω... εἰς τοῦ πατρός σου τὴν οἰκίαν!

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Ὦ! φίλτατέ μοι!

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἄρκει, σιώπησον!

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Ἦκουσα καλῶς;.. Νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου;

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ναί, Ναί, τὸ ἀπεφάσισα ἀμετακλήτως

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Τί δυστυχία! Κατὰ πρῶτον νὰ μοὶ εἴπῃ ἐρωτικὰ λογάκια καὶ κατόπιν νὰ μὲ ἀποπέμψῃ τοιουτοτρόπως!...

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Καὶ τί μοὶ προσφέρεις λοιπόν;

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Τὴν ἔπαυλίν μου καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα ἀκόμη, γνωρίζεις καλῶς.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἐχεις χρυσᾶ μετὰξίνα μαλλιά; Προσευχητάριον εἰς τὰς χεῖρας; ἔχεις ὀφθαλμοὺς δυναμένους νὰ παραβληθῶσι πρὸς τοὺς ἰδικούς της; Εἰπέ μοι, κάμνεις εἰς τὴν μητέρα σου ὅ,τι θέλεις;

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Ὅχι... ἀλλά...

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Συνεπλήρωσες πέρυσι τὴν νόμιμον ἡλικίαν;

ΙΓΡΙΝΔΗ.—Τὸ γνωρίζεις ὅπως ἐγώ.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Εἶσαι τὸ παράδειγμα τῆς ζηλοτυπίας; ὅταν ἐπανασκέπτησαι τοῦτο, αἰσθάνεσαι τὸν

ἐαυτὸν σου κατησχυμένην; αἰσθάνεσαι ἐρύθημα εἰς τὰς παρεάς; Ἐπεποιήθης τὰς ἐρωτικὰς παρακλήσεις μου;

ΙΓΡΙΝΑΗ.—Ἄλλὰ αὐτὸ μοὶ προξενεῖ φόβον! Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πλανῶνται!

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Περιπατεῖς ἐν μέσῳ φωτός; Ἐκεῖνος ὁποῖος σὲ παρακτῆρῆι, αἰσθάνεται ἐαυτὸν γιγνόμενον εὐσεβῆ ἐν τῷ μυχῷ τῆς καρδίας του; Ἐμπρός, ὀμίλησον.

ΙΓΡΙΝΑΗ.—ὦ! Πέρ!

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Τότε διατί μένεις ἐδῶ; (ἐτομαζέεται νὰ ἀπέλθῃ).

ΙΓΡΙΝΑΗ (κωλύουσα αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ).—Γνωρίζεις ὅτι θὰ εἶσαι ἄτιμος, ἐὰν ἀναχωρήσῃς.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Μοὶ εἶναι ἀδιάφορον.

ΙΓΡΙΝΑΗ.—Ἐὰν μοὶ μείνης πιστός, σοὶ ὑπόσχομαι τὴν εὐδαιμονίαν, τὸν ὄλβον...

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Μήπως ἐγὼ φροντίζω περὶ εὐδαιμονίας, περὶ πλοῦτου;

ΙΓΡΙΝΑΗ, (κλαίουσα ἀκαταπαύστως).—Ἄλλοτε, δὲν μοὶ ὀμίλεις τοιοῦτοτρόπως.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Σὺ εἶσαι ἡ αἰτία.

ΙΓΡΙΝΑΗ.—Οὐδεὶς μὲ συνεβούλευσε!

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Καὶ ἐγὼ ἤμην τρελλός.

ΙΓΡΙΝΑΗ (ἀπειλητικῶς).—Ἄρκει, διότι ἡ ὑπομονὴ μου ἐξηντλήθη.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἄλλὰ περιμένω τὸ πρόστιμον. . . Ἐὰν εἶναι ἐλαφρόν;

ΙΓΡΙΝΑΗ.—Δὲν αἰσθάνεσαι πλέον τίποτε;

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Εἶμαι ὡς λίθος.

ΙΓΡΙΝΑΗ.—Πολὺ καλὰ! Ἡμέραν τινὰ θὰ λογαριασθῶμεν. (Ἀπομακρύνεται).

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (σιωπᾶ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, τὸ πρόσωπόν του καθίσταται σκυθρωπόν, διὰ φωνῆς δὲ ἠλλοιωμένης ἐκ τοῦ φόβου ἀνακράζει).—Τί βάσανα ποῦ εἶναι αἱ ἐορταὶ αὗται, οἱ χοροί, καὶ πρὸ πάντων αἱ γυναῖκες!

Η ΣΚΩΠΤΙΚΗ ΦΩΝΗ τῆς Ἰγρίνδης μακρόθεν.—Ἐξαίρεσει μιᾶς, μὴ λησμονεῖ!

ΠΕΡ ΖΥΝΤ, *ὄνειροπολῶν, μὲ ὄμμα προδίδον ἔκστασι.*—Ναὶ μιᾶς μόνης! τῆς μοναδικῆς. . . τῆς παμφιλτάτης! . . . Σολβέγ! . . .

(Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ *Περ Ζύντ*, Α' πράξις, Σκηνὴ III, πράξις Β' σκηνὴ I, φιλοσοφικοῦ ποιήματος γραφέντος ἐν ἔτει 1867).

HENRI IBSEN.

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ).

Η ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΣ

τοῦ **Paul Bourget.**

Ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς «Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» ἐγένετο λόγος περὶ τε τῆς σχολῆς τοῦ γαλλικοῦ μυθιστοριογράφου Παύλου Bourget καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ *Γῆς τῆς ἐπαγγελίας* (la terre promise), ἐν ὑστέρω δὲ φύλλῳ ἠγγέλθη ὅτι ὁ ἐπιφανὴς συγγραφεὺς καὶ νέον ἐξέδωκεν ἄρτι ἔργον, ἐπιγραφόμενον *Κοσμοπόλις* (Cosmopolis). Παρατιθέμενοι δ' ὧδε τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν, ἣν ὁ κριτικὸς τῆς «Πολιτικῆς καὶ Φιλολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως» (Revue Bleue) τῶν Παρισίων κ. Emile Faguet ἐδημοσίευσε, σημειούμεθα ὅτι αὕτη, καθ' ἡμᾶς, μᾶλλον πάσης ἄλλης τῶν πολλῶν δημοσιευθεισῶν κρίσεων τε καὶ ἀναλύσεων εὐκρινέστερον καὶ πιστῶς ἐκτίθησι τὸ ἔργον, ὅπερ μέγαν προῦκάλεσε πάταγον ἐκδοθὲν, πάταγον οἷον οὐδὲν ἔργον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς περιφήμου *Débacle* τοῦ Ζολᾶ παρήγαγε· διότι περὶ τῆς *Κοσμοπόλεως* πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ πολλὰκις πολλὰς ἐδημοσίευσαν κρίσεις, ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις αὐτὴν ἐξετάζοντα. Ἐν ἄλλοις δὲ ὁ Edouard Rod ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων» δίστηλον ἀφιέρωσεν ἄρθρον, ἐν ᾧ τὴν *Κοσμοπόλι*ν ὑπέροχον τῆς *Γῆς τῆς ἐπαγγελίας* ἀποφαίνεται. «Ἐπὶ κινδύνῳ, λέγει οὗτος, τοῦ ν' ἀπομονωθῶ ὀλίγον, θὰ ὁμολογήσω ὅτι προαιρούμαι τὴν *Κοσμοπόλι*ν τῆς *Γῆς τῆς ἐπαγγελίας* καὶ θὰ ἀφιέρωσω τὰς σημειώσεις ταύτας ὅπως καταδείξω τοὺς λόγους τῆς προτιμῆσεως ταύτης». Εἶτα δὲ ἀναπτύσσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀνακηρύσσων ὅτι ἡ *Κοσμοπόλις* μαρτυρεῖ, κατ' αὐτὸν, πρόοδον ἐν τῇ ἡδὴ τοσοῦτον πλουσίᾳ καὶ τοσοῦτον πλήρει ιδιοφυίᾳ τοῦ Paul Bourget καὶ ὅτι αὕτη συνετάχθη μετὰ πλείονος σταθερότητος ἢ πάντα τὰ πρότερα αὐτοῦ ἔργα. Ἄλλὰ παραχωρήσωμεν ἡδὴ τὸν λόγον τῷ κ. Faguet.

Ἡ Κοσμοπόλις προξενεῖ τῷ ἀναγνώστῃ αὐτῆς τὴν ἐντύπωσιν ἔργου λίαν εὐσυνειδήτως γεγραμμένου, σοβαρωτάτου, ἔργου, δι' ὃ ὁ συγγραφεὺς τὰ μάλιστα ἐμόχθησε καὶ πολὺν κατηνάλωσε χρόνον, μεθ' ὑπομονῆς καὶ πολλῆς μερίμνης πραγματευόμενος λεπτομερῶς τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη. Ὁ ἀναγνώστης περὶ πολλοῦ ποιεῖται τοιαῦτα ἔργα, ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν περὶ τούτων λέγωσιν οἱ ὀπαδοὶ τῶν ἐλευθεριαζουσῶν ἀρχῶν. Ἐχει ὁ ἀναγνώστης τὴν συναίσθησιν ὅτι τὸ ἔργον οὐδαμῶς ἐκλάπη, ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ τὰ μέγιστα ἐμόχθησεν, ὅτι δέβεται ἐαυτὸν, τὴν τέχνην του καὶ τὸ δημόσιον. Ὁ τριπλοῦς οὗτος σεβασμὸς κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν οὐχὶ συχνάκις ἀπαντᾷ.

Ὁ ἀναγνώστης ἀναλογίζεται ὅτι τὸ βιβλίον οὕτως γεγραμμένον, καὶ ἂν ἀπετύχανε, δὲν θὰ περιήρχετο ἐντελῶς εἰς ἄλθην, διότι τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸ μέρη εἶναι ἐπιζήλια. Τὸ ἔργον ἀποτελεῖ βιβλίον ἐξ ἐκείνων, ἅπερ φυλάττει τις, ἅπερ δὲν ἀνα-

γινώσκει μὲν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἀλλ' ἐν οἷς εὐρίσκει εἰκοσάδα τινὰ σελίδων, ἐφ' ὧν συχνάκις ἐπανέρχεται, καὶ ὧν ἕνεκα ἀναγκάζεται τις νὰ ἀναγνῶ αὐθις τὸ ὅλον ἔργον.

Ἡ Κοσμοπολις διὰ τοὺς λόγους τούτους ἐστὶ βιβλίον ἐξ ἐκείνων, ἐν οἷς διακρίνεται ζῶν, ἐν οἷς ὁ ἀναγνώστης διατρίβει, μεθ' ὧν ἐξοικειοῦται καὶ ἀποβάλλει ἀσημάντους συνηθείας. Καὶ τοῦτο προέρχεται οὐχὶ ἕνεκα τοῦ ἐκτάκτως πρωτοφανοῦς βίου, ὃν ὁ συγγραφεὺς ἀποδίδωσιν εἰς τὰ πρόσωπα, καίτοι δύο ἢ τρία ἐξ αὐτῶν προκαλοῦσι ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον ἀλλὰ ἕνεκα τῆς μετ' ἐπιμελείας ἀναγραφῆς τῶν λεπτομερειῶν, ἕνεκα τῆς μεταγενεστέρας καὶ ἀπομακρυσμένης τῶν προσώπων βιογραφίας, συντεταγμένης μετὰ πολλῆς φροντίδος, οὕτως ὥστε οἱ ἄνδρες καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ γυναῖκες αὐτοῦ κινουσι τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ὅσον καὶ οἱ ἐκ τῶν φίλων ἡμῶν, πρὸς οὓς ἀδιαφόρως ἔχομεν—μὴ γελᾶτε—θέλω νὰ εἶπω ὅσον καὶ οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων φίλων, πρὸς οὓς δὲν ἔχομεν πάθος τι, περὶ ὧν ἐν τούτοις ἐνδιαφερόμεθα, καὶ μετὰ περιεργείας ζητοῦμεν πληροφορίας, ὧν ζωηρὰν τὴν ἀνάμνησιν ἔχομεν ἀνὰ μέσον τῶν περιπετειῶν τοῦ βίου, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, διότι ἀπὸ τριακόντα ἐτῶν γνωρίζομεν αὐτούς.—Τὸ νὰ κατορθώσωμεν τοῦτο διὰ πρόσωπα μυθιστορίας, ἐστὶ οὐ μικρὰ ἐπιτυχία, διότι εἶναι δυσκολώτερον τοῦτο τοῦ νὰ αἰσθανθῶμεν πρὸς αὐτὰ ἑκτακτὸν ἐνδιαφέρον πρὸς ὄραν, παρόμοιον ἐκείνου ὅπερ συναισθανόμεθα διὰ συμπαθῆς τι πρόσωπον.

Αὐταὶ εἰσὶν αἱ ἀρεταί, καὶ ἀρεταὶ ἀρκοῦντως σπουδαῖαι καὶ σπάνιαι, ἐξασφαλίζουσαι τῇ Κοσμοπόλει ἐκλεκτοὺς ἀναγνώστας. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς μὴ ἐκλεκτοὺς τὸ ἔργον θὰ ἔχη μεγίστην σημασίαν, καὶ περὶ τούτου ἐγγυᾶται ἡ ψήμη τοῦ συγγραφέως.

Ὁ Bourget ἠθέλησε νὰ περιγράψῃ γωνίαν τινὰ τοῦ κόσμου τούτου, ὅστις καλεῖται κοσμοπολιτικός, ὃν ἠγάπησε πολὺ, ὃν ἐσπούδασε, διότι τὸν ἠγάπησε, ὃν ἠρξισε νὰ μισῇ, διότι σπουδάζων αὐτὸν, ἐπὶ τέλος ἐγνώρισεν αὐτὸν κατὰ βάθος. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι σπάνιον. Συμβουλευθήτε τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, δημοσίων ἢ ἰδιωκῶν «Υπήξατε ἐκ τῶν ἡμετέρων!» ἀνακράζει κόμμα τι εἰς πολιτικὸν ἄνδρα μεταστάντα τῶν φελάγγων αὐτοῦ. «Καὶ ἀπορεῖτε, διότι δὲν συγκαταλέγομαι μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ;» ἀπάντησεν ὁ ἐν λόγω πολιτικὸς ἀνὴρ.

Ὁ κοσμοπολιτικὸς οὗτος κόσμος, οὗ ὁ χαρακτηρισμὸς ἀποβαίνει δυσχερής, εἶναι ὁ κόσμος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες ἕνεκα λόγων καλαισθητικῶν, δὲν κατοικοῦσιν ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν χώραις. Πλούσιοι Ἀγγλοὶ κατοικοῦσιν ἐν Γαλλίᾳ, πλούσιοι Γερμανοὶ ἐν Ἰταλίᾳ, πλούσιοι Ἀμερικανοὶ ἐν Εὐρώπῃ, οἱ αὐτοὺς δὲ ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ πόλεις μεγάλαι καὶ μικραὶ. Λονδίνον, Βιέννην, Παρίσιον, Νίκαια, Ρώμην, Βιαννίτες. Εἰς τὰς πόλεις ταύτας ἀποτελοῦσιν ἰδιαίτερον κόσμον, μὲ ἰδιαίτερους τρόπους καὶ συνηθείας, μὲ διάφορον πῶς γλώσσαν καὶ ἰδιαίτερον κώδικα, τὸν κώδικα τοῦ ἰδιαίτερου τρόπου τοῦ ζῆν.

Τὸ νὰ διαζωγραφίσῃ τις τὸν κοσμοπολιτικὸν κό-

νον, ἢ περὶ μυθιστορίας προκειμένου περὶ δράματος, τοῦτο δὲν σημαίνει τὸ νὰ διαζωγραφίσῃ τις τὸν κοσμοπολιτισμὸν, καθόσον ἄμ' οἱ ἄνθρωποι οὔτοι παθαίνονται, ὁ κοσμοπολιτισμὸς αὐτῶν ἐκλείπει. Τοῦτο ἀκριβῶς ἔπραξε καὶ ὁ κ. Bourget μετὰ μικρᾶς ἀπογοτεῦσεως διὰ τὸν ἀναγνώστην ὅστις ἀνέμενε τὴν περιγραφὴν τοῦ ὄντος ὅπερ ἀποκαλεῖται κοσμοπολιτικὴ καὶ εἰς δ' ἀποδιδούσι χαρακτῆρα ἀγγλικόν, χαρακτῆρα πολωνικόν, χαρακτῆρα ἐνετικόν, χαρακτῆρα γερμανοἰδραηλιτικόν, πάντων δὲ τῶν χαρακτῆρων τούτων ἀλληλοσυγκρουουμένων.

(Ἐπεταί τὸ τέλος)

N. Γ. Μ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Συμπληροῦντες τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει γραφέντα περὶ τῆς, τὴν 15)27 δεκεμβρίου π. ἔ., γενομένης ἐν Παρισίοις ἐνθουσιώδους τελετῆς ἐπὶ τῇ 70^ῃ ἐπετηρίδι τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτου Pasteur, ἐκ καθήκοντος ἐπανορθοῦμεν πρῶτον τὴν κατὰ παραδρομὴν σημειωθείσαν ἐν αὐτῇ εἰδησιν, καθ' ἣν ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ὠμίλησεν ὁ πρόεδρος αὐτῆς κ. Abbadie, σημειοῦντες ὅτι οὐχὶ οὗτος, ἀλλ' ὁ ἰσθθίος αὐτῆς γραμματεὺς κ. Bertrand προσεφώνησε τὸν ἔσοχον σοφόν. Ἐπὶ τούτοις δὲ ἀναγράφομεν καὶ περιχοπὰς τινὰς τοῦ λόγου, ὃν κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην ἡμέραν, ἐξ ὀνόματος τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς χειρουργίας, ἐξεφώνησεν ὁ ἔσοχος ἰδρυτῆς τῆς ἀντισηπτικῆς μεθόδου Lister.

«Εἰς ἐμὲ ἐδόθη, εἶπεν, ἡ μεγάλη τιμὴ νὰ προσφέρω ὑμῖν τὰ σέβη τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς χειρουργίας.

Ἐτῇ ἀληθείᾳ, οὐδεὶς ὑπάρχει ἐν ὀλοκλήρῳ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς ὃν αἱ ἰατρικαὶ ἐπιστῆμαι ὀφείλουσι πλεῖονα ἢ ὑμῖν.

«Αἱ ὑμετέρας ἐπὶ τῆς ζυμώσεως ἔρευναι ἔρρηξαν ἰσχυρὸν φῶς, ὅπερ ἐφώτισε τὰ ἀπαισία σκοτῆ τῆς χειρουργίας καὶ μετέβαλε τὴν θεραπείαν τῶν πληγῶν ἀπὸ ἐμπειρικοῦ ἀβεδαίου καὶ συνηθέστατα καταστρεπτικοῦ ἔργου εἰς ἐπιστημονικὴν τέχνην βεβαίως εὐεργετικὴν . . . Ἀνυψώσατε τὸν πέπλον ὅστις ἐπὶ αἰῶνας ἐκάλυπτε τὰς μαθηματικὰς νόσους, ἀνεκαλύψατε δὲ καὶ ἀπεδείξατε τὴν μικροβιακὴν φύσιν αὐτῶν . . .

«Ἡ γνώσις αὕτη ἐτελειοποίησεν ἥδη κατὰ τρόπον καταπληκτικὸν τὴν διάγνωσιν τῶν μαστίγων τούτων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἐχάραξε τὴν ὁδὸν ἣν δεῖν νὰ ἀκολουθήσωμεν κατὰ τὴν προφυλακτικὴν καὶ ἰαματικὴν θεραπείαν αὐτῶν . . .

«Ὡς ἐξόχως περιφανεῖς, δύναμαι νὰ σημειώσω τὰς ἐπὶ τῆς λύσεως ἐργασίας ὑμῶν. Ἡ πρωτοτυπία αὐτῶν ἦτο τόσῳ ἐκπληκτικὴ, ἔν τε τῇ παθολογίᾳ καὶ ἐν τῇ θεραπευτικῇ, ὥστε πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἐδυσπίστησαν πρὸς ὑμᾶς. Εἶνε δυνατόν, ἔλεγον, ἄνθρωπος μὴ ὢν ἰατρὸς οὐδὲ βιολόγος νὰ διδάξῃ ἡμᾶς προκειμένου περὶ ἀσθενείας, ἥτις μάτην κατεπόνησε τὰς ἐξοχωτέρας τῆς ἰατρικῆς μεγαλοφυΐας;

Τὴν ἐξόχως ὠραίαν προσφώνησιν αὐτοῦ κατέστρεψεν ὁ Lister διὰ τῆς ἐξῆς σημαντικωτάτης ἀποστροφῆς:

«Κύριε Pasteur, αἱ μολυσματικαὶ νόσοι ἀποτελοῦσιν, ὡς γινώσκετε, τὴν μεγάλην πλειονότητα τῶν ἀσθενειῶν, αἵτινες μαστίζουσι τὸ ἀνθρώπινον γένος. Δύνασθε ἄρα καλῶς νὰ ἐνοήσητε ὅτι ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ χειρουργία σπεύδουσι κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην περιστάσιν νὰ προσφέρωσιν ὑμῖν τὴν ἐκφρασὴν τοῦ θαύματος αὐτῶν θαυμασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης».

Πλὴν τοῦ κ. Lister καὶ τῶν λοιπῶν, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει, προσεφώνησε τὸν ἐνδοξον πρεσβύτην καὶ ὁ κ. Sauton, πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῶν Παρισίων, ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης. Μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ὁλόκληρον τὴν ἀπάντησιν τοῦ Pasteur εἰς τὰ τόσα δειγμάτα τοῦ ἀκράτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς λατρείας, ἥτις ἐξεπλάσθη αὐτῷ ἐκ μέρους τῆς τε ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατριδος, τῆς Γαλλίας, καὶ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος, παραθέτομεν τὸν πρόλογον τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, ἐν ᾧ περιτράνωσ καταδεικνύται ἡ δεσπόζουσα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μετριοφροσύνη, τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο γνώρισμα τῶν ὄντως μεγάλων ἀνδρῶν.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,

Ἡ ὑμετέρα παρουσία τὰ πάντα μεταπλάσσει : ἐορτὴ τις στενοῦ κύκλου ἀποβαίνει μεγάλῃ ἐορτῇ, ἡ δὲ ἀπλῆ ἐπετηρὶς τῆς γεννήσεως σοφοῦ τινός, θὰ ἀποτελέσῃ, χάρις ὑμῖν, ἐποχὴν ἐν τῇ γαλλικῇ ἐπιστήμῃ.

Κύριε ὑπουργέ,

Κύριοι,

Διὰ μέσου τῆς λαμπρόδος ταύτης, ἡ πρώτη μου σκέψις μετὰ μελαγχολίας ἀναφέρεται πρὸς τὴν ἀνάμνησιν τόσων ἐπιστημόνων, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἐγγώρισαν πλὴν τῶν δοκιμασιῶν. Ἐν τῷ παρελθόντι, εἶχον νὰ ἀντιπαλαίωσι κατὰ τῶν προλήψεων, αἵτινες κατέπνιγον τὰς ιδέας τῶν. Κατανικήσαντες δὲ τὰς προλήψεις ταύτας, προσέκρουσαν εἰς κωλύματα καὶ δυσχερείας παντοειδεῖς.

Πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν, πρὶν ἢ αἱ δημόσιαι ἀρχαὶ καὶ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον παράσχωσι τῇ ἐπιστήμῃ μεγαλοπρεπῆ οἰκίματα, ἀνθρωπὸς τις, ὃν τόσον ἠγάπησα καὶ ἐθαύμασα, ὁ Κλαῦδιος Bernard, δὲν εἶχεν ὡς ἐργαστήριον, ἢ ὑπόγειον ὑγρὸν καὶ χαμηλὸν, ὀλίγα βήματα μακρὰν ἐντεῦθεν. Ἴσως ἐκεῖ προσεδιήθη ὑπὸ τοῦ νοσήματος ὅπερ τὸν ἀνῆρασεν. Ὅταν ἔμαθον ὅτι μοι ἐπεφυλάσσετε ἐνταῦθα, πρῶτιστά ἀνεμνήσθην ἐκείνου : Χαιρετῶ τὴν μεγάλην ταύτην ἀνάμνησιν.»

Ἀξία δὲ ἀναγραφῆς διὰ χρυσῶν γραμμάτων εἶνε καὶ ἡ ἀκόλουθος τοῦ σοφοῦ ἀνδρός πρὸς τοὺς νέους ἀποτροφήν.

«Νέοι, νέοι, ἐμπιστεύθητε εἰς τὰς μεθόδους ταύτας τὰς ἀσφαλεῖς, τὰς ἰσχυράς, ὧν δὲν γινώσκομεν εἰδέτι ἢ τὰ πρῶτα ἀπόρητα ! Καὶ ἅπαντες, οἰονδύποτε καὶ ἂν θὰ εἶνε τὸ στάδιον ὑμῶν, μὴ ἀφήσητε νὰ ἐγγίσῃ ὑμᾶς ὁ ἐξευτελιστικὸς καὶ ἄγονος σκεπτικισμὸς, μὴ ἀφήσητε νὰ ἀποθαρρύνωσιν ὑμᾶς αἱ θλίψεις ὠρῶν τινῶν, ἃς διέρχεται ἔθνος τι. Ζήσατε ἐν τῇ γαλλναιαῖ εἰρήνῃ τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν. Εἶπατε ἐν ὑμῖν κατὰ πρῶτον : Τί ἔπραξα διὰ τὴν ἐκπαιδευσίν μου ; Εἶτα, καθ' ὅσον θὰ προάγεσθε : Τί ἔπραξα διὰ τὴν πατρίδα μου ; Μέχρι

τῆς στιγμῆς καθ' ἣν θὰ ἔχητε ἴσως τὴν ἄπειρον ταύτην εὐτυχίαν νὰ σκεφθῆτε ὅτι συνετελέσατε κατὰ τι εἰς τὴν πρόοδον καὶ εἰς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄλλ' ὅμως, εἴτε ἐπὶ πλεόν εἴτε ἐπὶ ἔλαττον αἱ προσπάθειαι εὐνοηθῶσιν ὑπὸ τῶν περιστάσεων, ἀνάγκη ὅπως, προσεγγίζοντες τοῦ μεγάλου τέρατος, νὰ δικαιοῦται τις νὰ εἴπῃ : Ἐπραξα ὅ,τι ἠδυνήθην.»

Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ἐβδομηκοστὴν ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων τοῦ Pasteur καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν κατ' αὐτήν, ὑπομνήσκει ἡμῖν ἕτερον σοφὸν πρεσβύτην, τὸν κ. Hermite, ἐπίσης δημοτελῶς ἐορτάσαντα τὴν ἐβδομηκοστὴν ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων αὐτοῦ, τὴν 12/24 δεκεμβρίου π. ἔ. ἥτοι ταυτόχροτως σχεδὸν μετὰ τοῦ Pasteur. Ὁλόκληρος ὁ βίος τοῦ ἐξόχου τούτου γεωμέτρου ἀφιερῶθη τῇ ἐπιστήμῃ. Ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐργῶν, ἅτινα ἐφεύρισαν ἐπὶ τοῦ νέου μαθητοῦ τὴν προσοχὴν τοῦ Jacobi, μέχρι τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ὑπομνήματος ἐπὶ τῶν ἐφαρμογῶν τῶν ἐλλειπτικῶν συναρτήσεων, ὁ ἐνδοξος μύστις τῶν ὑψίστων ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, ἀδιαλείπτως προέβη ἀπὸ ἀνακαλύψεως εἰς ἀνακαλύψιν. Ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἀρκούντως ἱκανοποιηθέντα δι' ἅπαντας τοὺς μόχθους αὐτοῦ, ἐν τῇ προόδῳ τῶν διαφερόντως ὑπ' αὐτοῦ εὐνοηθειῶν δύο ἐπιστημῶν, τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ τῆς Ἀναλύσεως, καὶ δὲν ἐπεξήτησεν οὔτε τὰς τιμὰς οὔτε τὴν δόξαν.

Ἀπὸ μνηδῶν, ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ὑπὸ ἐπιστημόνων παδῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἥτοι Ἰταλίας, Ρωσίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἐλβετίας, Φινλανδίας, Βελγίου, Σουηδίας, Ἀμερικῆς, Ὁλλανδίας, Ἑλλάδος (ἐμπροσώπουμένης ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Κυπαρισσοῦ Στεφάνου), Πορτογαλλίας, Βοημίας, Αὐστρίας καὶ Δανιμαρκίας, ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ μαθητῶν καὶ θαυμαστῶν αὐτοῦ, ἐζήτησε, δι' ἐκκλήσεως αὐτῆς πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ φίλους τῆς ἐπιστήμης, τὸν προαιρετικὸν ἐκάστου ἔρανον, ὅπως, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐβδομηκοστῆς ἐπετηρίδος τῶν γενεθλίων αὐτοῦ, προσνεχθῆ ἡ ἐνδόξω μαθηματικῷ, μετὰλλιον ἀναπαριστῶν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, μετ' ἀφιερώσεως φερούσης τὰς ὑπογραφὰς τῶν πολυαριθμῶν τῆς ἐπιστήμης φίλων.

Οὕτω, ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος, συναδελφώθησαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς ἰσοχρόνου πλήρους δράσεως ἐνδόξου σταδιοδρομίας αὐτῶν, δύο τῶν κορυφαίων σοφῶν τῆς Γαλλίας, ὁ Hermite καὶ ὁ Pasteur, ὁ εἰς μέγας σοφὸς ἐν τῷ στενωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἀφηρημένῳ τὴν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν κύκλῳ, ὁ ἕτερος μέγας ἐν τῷ εὐρύτερῳ, καὶ ἀμεσώτερον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀπτομένῳ, τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς χειρουργίας, ὁ εἰς μέγας σοφός, ὁ ἕτερος καὶ μέγας ἀνήρ.

Ἡ ἀστρονομικὴ κίνησις περιεδράφη κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας εἰς ἀνακοινώσεις γενομένας τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 14/26 δεκεμβρίου π. ἔ., ἐπὶ τῶν ἐπὶ τοῦ κομήτου τοῦ Holmes παρατηρήσεων τῶν κ. Rayet καὶ Picart, αἵτινες ἐγένοντο ἀπὸ τῆς 8/20 νοεμβρίου μέχρι τῆς 5/17 δεκεμβρίου π. ἔ., διὰ τοῦ μεγάλου ἰσημερινοῦ τηλεσκοπίου τοῦ Ἀστερο-

σκοπείδου τοῦ Bordeaux¹. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας, ἥδη ἀπὸ τῆς 8/20 νοεμβρίου ὁ κομήτης εἶχε λιλαν ἀσθενὲς ἦδος, διακρίνετο ὅμως ὡς στρογγύλον νεφέλωμα μετὰ διακεχυμένον πυρῆνος προσεκβαλλομένου πρὸς τὴν οὐρὰν διὰ τινος φωτεινῆς γραμμῆς ἀρκούντως εὐδιακρίτου. Τὰς ἐπομένους ἡμέρας, ὁ πυρῆνος τοῦ ἄστρου κατέστη βαθμυδὸν ἀμυδρότερος, μέχρι οὗ, ἀπὸ τῆς 6/18 δεκεμβρίου, δὲν ἦτο πλέον ὁρατὸς ἐν τῷ ἰσημερινῷ τηλεσκοπίῳ τῶν 0,38 μ. ἀνοίγματος. Ὁ αὐτὸς κομήτης ἐμελετήθη ἐπίσης, ἀπὸ τῆς 3/25 νοεμβρίου μέχρι τῆς 2/14 δεκεμβρίου, ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ τῆς Λυών, ὑπὸ τοῦ κ. Le Cadet.

Ἄλλος κομήτης, ὁ κομήτης Swift, ἐμελετήθη ἐν τῷ αὐτῷ Ἀστεροσκοπείῳ, ἀπὸ τῆς 28/9 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 8/20 νοεμβρίου π. ε., ὑπὸ τῶν κ. Rayet, Picart καὶ Courty, αἱ δὲ παρατηρήσεις αὐταί, ἀνακοινωθεῖσαι τῇ Ἀκαδημίᾳ παρὰ τοῦ κ. Rayet, ἀποτελοῦσι συνέχειαν τῶν κατὰ τοὺς μῆνας μάρτιον καὶ ἀπρίλιον γενομένων. Κατὰ ταύτας, κατ' ἀρχάς, ὁ κομήτης οὗτος εἶχε πυρῆνα 7ου ἢ 8ου μεγέθους, περιβαλλόμενον ὑπὸ στρογγύλου νεφελώματος 7' μέχρις 8' φαινομενικῆς διαμέτρου: τὴν 3/15 ἀπριλίου ἐγένετο ὁρατὸς εἰς τὸν ἄσπλον ὀφθαλμὸν· κατὰ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνός, εἶχε οὐρὰν 2ου μήκου καὶ πυρῆνα λάμποντα ὡς ἀστήρ 4ου μεγέθους· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξῆσθῆναι ἀδιαλείπτως, διατηρῶν ἐν τούτοις τὸν πυρῆνα αὐτοῦ, ὅστις ἦτο εἰσέτι ὁρατὸς, κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνός νοεμβρίου, ὡς ἀστήρ τοῦ 13ου μέχρι 14ου μεγέθους.

Κατὰ τι ὑπόμνημα τοῦ κ. Venukoff, σχεδὸν ὁλοσχερῶς ἐξέλιπον τὰ ἐκτεταμένα ἐλν τῆς χώρας τῆς διαρροεμένης ὑπὸ τοῦ Pripète, παραποτάμου τοῦ Δνειπέρου, τῆς Ρωσικῆς κυβερνήσεως ἀναλαβοῦσης τὴν ἀποξήρανσιν αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1873. Ἐδαπανήθησαν πρὸς τοῦτο μέχρι τοῦ 1891, ἐννέα ἑκατομμύρια ἤραγκων, οὕτω δὲ ἀπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν 1000000 ἑκτάρια γονιμωτάτης γῆς, ὧν 320000 μετετράπησαν εἰς λιμῶνας, 106000 εἰς ἀγρούς καὶ κήπους, 600000 δὲ μένουσιν ὡς δάση. Ἡ τιμὴ τῶν ἀποξηρανθεισῶν γαιῶν πύξῃθη καταπληκτικῶς· ἀπὸ 1 ρουβλίου τὸ ἑκτάριον, ἀνετιμήθησαν μέχρις 60 ρουβλίων, ἐνίοτε δὲ καὶ πλέον τούτου. Ἡ δὲ γονιμότης τῶν νέων τούτων γαιῶν εἶνε θαυμαστὴ, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἀρχαίων στρωμάτων τοῦ ποάνθρακος, κεκαλυμμένων ὑπὸ στρώματος ἄμμου. Οὕτως οἱ πτωχότεροι κάτοικοι τῆς χώρας ἐγένοντο πλούσιοι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, σκέψης δὲ γίνεται περὶ παροχῆς τῶν ἀποξηρανθεισῶν τούτων γαιῶν εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς μεγάλης Ρωσίας, ἐν ἧ ὁ πληθυσμὸς εἶνε πυκνότερος τοῦ δεόντος, μετανάστας.

Δι' ὑπομνήματος παρουσιασθέντος τῇ Ἀκαδημίᾳ ἐπὶ τῆς ἀνεξίσεως τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὀράσεων, ὁ κ. J. Winter, ἀναφερόμενος καὶ εἰς προηγουμένας αὐτοῦ μετὰ τοῦ κ. Hayem ἐρεῖνας, συμπραίνει ὅτι τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξύ, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν τοῖς πεπτικοῖς ῥευστοῖς, εἴτε ἐν ἐλευθέρῳ καταστάσει εἴτε καὶ συννηνωμένον μετὰ τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν, εἶνε προϊὸν ἀντιδράσεως, λαμβάνον γενεσὶν τοπικῶς, κατὰ τὴν

στιγμὴν τοῦ ἐκ τῶν τροφῶν ἐρεθισμοῦ τοῦ στομάχου ἢ παντὸς ἄλλου τεχνικῶς προκαλουμένου ἐρεθισμοῦ, ὅτι δὲ, κενοῦ ὄντος τοῦ στομάχου, δὲν περιέχει οὗτος οὔτε ὑδροχλωρικὸν ὀξύ ἐλεύθερον, οὔτε εἰδικὰ κύτταρα ἐν οἷς τὸ ὀξύ τοῦτο θὰ εὐρίσκετο ἐκ προτέρων διαρκῶς προσεχηματισμένον.

Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους 1893 ἦτο Παρασκευή· ἡ πρώτη τοῦ ἔτους 1894 ἔσται Σάββατον, ἡ τοῦ 1895 ἔσται Κυριακή, ἡ τοῦ 1896 Δευτέρα, ἡ δὲ τοῦ 1897 ἔσται . . . . . Τετάρτη καὶ οὐχὶ Τρίτη. Λοιπὸν ἡ πρώτη τοῦ ἔτους δὲν προχωρεῖ ὁμαλῶς, συμπληρουσά μεθ' ἐκάστης τῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος; — Οὐχί. Ἐὰν τὸ ἔτος ἀποτελεῖτο ἐκ 364 ἡμερῶν, ἡ πρώτη τοῦ ἔτους θὰ συνέπιπτε μετὰ τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, διότι αἱ 364 ἡμέραι ἀποτελοῦσιν ἀκεραίας ἐβδομάδας 52. Ἐὰν δὲ τὸ ἔτος ἔτος εἶχε διάρκειαν 365 ἡμερῶν, ἦτοι 52 ἐβδομάδων καὶ 1 ἡμέρας, ἡ πρώτη αὐτοῦ προφανῶς θὰ προεβαίνειν ἐτησίως κατὰ μίαν ἡμέραν καὶ ὁ κύκλος θὰ συνεπληροῦτο ἐντὸς 7 ἐτῶν, ἦτοι μετὰ 7 ἔτη ἢ πρὸ 7 ἐτῶν, τὸ ἔτος θὰ ἤρχιζε τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Ἄλλ' ἐπειδὴ, κατὰ τὸ ἡμέτερον ἡμερολόγιον, 3 μὲν ἐφεξῆς ἔτη (ὧν τὰ δύο τελευταῖα ψηφία δὲν εἶνε διαίρετὰ διὰ τοῦ 4) ἀδιακρίτως ὑπολογίζονται ἐκ 365 ἡμερῶν (ἔτη κοινά), ἦτοι ἐκ 52 ἐβδομάδων καὶ 1 ἡμέρας, πᾶν δὲ τέταρτον ἔτος (ἔτος δίσεκτον) ὑπολογίζεται ἴσον πρὸς 366 ἡμέρας, ἦτοι πρὸς 52 ἐβδομάδας καὶ 2 ἡμέρας, ἡ πρώτη ἐκάστου ἔτους ἀδύνατον εἶνε νὰ προχωρῇ κατὰ τὴν σειράν τῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, ὁ δὲ κύκλος δὲν συμπληροῦται ἐντὸς 7 ἐτῶν, ἀλλ' ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος μεγαλειτέρου ἢ μικροτέρου τούτου. Τοῦτο δὲ διότι, ἡ μὲν πρώτη παντὸς ἔτους, οὐτίνος προηγείται ἔτος κοινόν, ἔσται ἡ ἀμέσως ἐπομένη τῇ ἡμέρᾳ τῆς πρώτης ἐκείνου ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, — ὡς φαίνεται ἀνωτέρω προκειμένου περὶ τῶν ἐτῶν 1894, 1895 καὶ 1896, — ἡ δὲ πρώτη παντὸς ἔτους, οὐτίνος προηγείται ἔτος δίσεκτον, ἔσται ἡ μεθεπομένη, ὡς τοῦτο συνέβη εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἔτους 1893, ὡς τοῦτο συμβῆσται εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐτῶν 1897, 1901, 1905, κτλ. Ἐὰν δὲ ἀναζητήσωμεν τὸν κύκλον τῶν ἐτῶν, ἐν ᾧ ἡ πρώτη τοῦ ἔτους θὰ συμπέσῃ μετὰ τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, εὐρίσκομεν τὴν ἐξῆς περίοδον: 6, 11, 6, 5. 6, 11, 6, 5. Ὡστε τὰ ἔτη, ὧν ἡ πρώτη θὰ συμπέσῃ μετὰ τῆς Παρασκευῆς, ἔσονται: 1893+6=1899· 1899+11=1910· 1910+6=1916· 1916+5=1921. καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀντιστρόφως, Παρασκευὴ ἦτο ἡ πρώτη τῶν ἐτῶν: 1893-5=1888· 1888-6=1882· 1882-11=1871· 1871-6=1865· καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐπειδὴ ἡ πρώτη τοῦ ἔτους 1893 ἦτο Παρασκευή, παρήλθον δὲ ἀπὸ τῆς ἀφητηρίας τῆς χριστιανικῆς χρονολογίας πλήρη Ἰουλιανὰ ἔτη 1892, ἡ δὲ πλήρης περίοδος τῆς ἐπανόδου τῆς πρώτης τοῦ ἔτους εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος συμπληροῦται ἐντὸς 28 ἐτῶν (=6+11+6+5 ἢ 4×7), ἔπεται ὅτι μέχρι τῆς λήξεως τοῦ 1892, καὶ τῆς ἐναρξῆς ἐπομένως τοῦ 1893, συνεπληρώθησαν πλήρεις περίοδοι 67, ἀποτελοῦσαι ἔτη 1876. Ἐὰν ἀπὸ τῶν 1892 ἐτῶν ἀφαίρεσωμεν 1876, εὐρίσκομεν ὑπόλοιπον 16· ἡ πρώτη ἄρα τοῦ 16ου αἰωνίου ἔτους ἦτο ἐπίσης

1) Βλέπε Τόμ. Β, ἀριθμ. 7, ἐν σελ. 134, στήλῃ 6α.

Παρασκευή, καὶ ἐπομένως ἡ πρώτη τοῦ Θεοῦ ἔτους ἤτο Σάββατον, ἡ δὲ τοῦ Ἰου μ. Χ. ἔτους Κυριακή.

Ἐὰν ἦδὴ παραστήσωμεν, συντομίας χάριν, τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος διὰ τῶν ἀρχικῶν αὐτῶν γραμμάτων: Κ, Δ, Τρ, Τ, Π, Πρ, Σ, ὁ πλήρης κύκλος τῆς περιόδου τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος διατυπῶνται ὡς ἑξῆς:

ἔτη περιόδου..... 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,
ἡμέρας ἐβδομάδος.... Σ, Κ, Δ, Τρ, Π, Πρ, Σ, Κ, Τρ, Τ, Π, Πρ, Κ, Δ,
ἔτη περιόδου..... 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27,
ἡμέρας ἐβδομάδος... Τρ, Τ, Πρ, Σ, Κ, Δ, Τ, Π, Πρ, Σ, Δ, Τρ, Τ, Π.

Διὰ τοῦ πίνακος τούτου εὐχερῶς λύεται τὸ ἐξῆς γενικώτερον πρόβλημα: Δεδομένου ὁνομαστικοῦ τινὸς ἔτους νὰ εὐρεθῇ τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας εἰς ἣν ἀντιστοιχεῖ ἡ πρώτη αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου 1· τὸ ὑπόλοιπον δεικνύει τὸν ἀριθμὸν τῶν συμπληρωθέντων ἐτῶν· τοῦτο διαιροῦμεν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐτῶν τῆς περιόδου, 28· τὸ ἀκέραιον πλῆκον τῆς διαιρέσεως δεικνύει τὸν ἀριθμὸν τῶν πλήρων περιόδων, τὸ δὲ ὑπόλοιπον δεικνύει τὴν τάξιν τοῦ προκειμένου ἔτους ἐν τῇ περιόδῳ τῶν 28 ἐτῶν· τελευταῖον, ἀναζητοῦμεν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι τὴν ἀντιστοιχοῦσαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος εἰς τὸ ὑπόλοιπον τοῦτο.

Οὕτω, προκειμένου περὶ τοῦ ἔτους 1894, διαιροῦμεν τὸν 1893 (=1894—1) διὰ τοῦ 28 καὶ λαμβάνομεν ὑπόλοιπον 17, ἀνατρέχοντες δὲ εἰς τὸν πίνακα εὐρίσκομεν τὸ ἀντιστοιχοῦν ὄνομα τῆς πρώτης αὐτοῦ: Σάββατον.

Ἐπίσης, προκειμένου περὶ τοῦ ἔτους 1871, διαιροῦμεν τὸν 1870 διὰ τοῦ 28 καὶ λαμβάνομεν ὑπόλοιπον 22, ὅθεν διὰ τοῦ πίνακος εὐρίσκομεν ὡς ὄνομα τῆς πρώτης αὐτοῦ: Παρασκευήν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εὐρίσκεται ὅτι ἡ πρώτη τοῦ ἔτους 1949 ἔσται Παρασκευή, ἡ τοῦ 1821 ἤτο Σάββατον, ἡ τοῦ 1876 Πέμπτη, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Σημ. Ἡ μὴ εἰσαγωγή τοῦ ἔτους 0 ἐν τῇ περιόδῳ τῶν 28 ἐτῶν, παρέχει πίνακα ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ζεύγους: 1, Κ, καὶ συμπληρούμενον ἐν τέλει διὰ τοῦ ζεύγους: 28, Σ. Ἡ χρῆσις τοῦ πίνακος τούτου, οὐσιωδῶς ταυτιζομένου μετὰ τοῦ ἀνωτέρω, πλεονεκτεῖ μὲν ἐκείνου κατὰ τὴν μὴ φαινομενικὴν μετατόπισιν τῆς τάξεως τῶν διδέκτων ἐτῶν, λείπεται ὅμως κατὰ τὴν ἀπλότητα τῶν ἀνωτέρω σημειωθεισῶν πράξεων· διότι, ἀνάγκη τότε, ἐὰν τὸ προηγούμενον τοῦ προκειμένου ἔτους εἶνε διδέκτον, νὰ λογίζηται ὡς ἡμέρα τῆς ἐνάξεως αὐτοῦ οὐχὶ ἡ ἀντιστοιχοῦσα ἐν τῷ πίνακι ἐκεῖνω, ἀλλ' ἡ ἐπομένη ταύτης ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἑφεξῆς ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος.

Οὕτως, ἐν παραδειγματι, ἡ πρώτη ἰανουαρίου τοῦ 1893 (ἐπομένου τοῦ διδέκτου ἔτους 1892), εὐρίσκεται οὕσα κατὰ τὸν πίνακα ἐκεῖνον: Πέμπτη, ἀντ' αὐτῆς δὲ δέον νὰ ληθῇ ἡ ἐπομένη ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἑφεξῆς ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος: Παρασκευή. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει διὰ τὰ ἔτη: 1865, 1837, 1901, κτλ.

Η. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τὸ ἐν Παρισίοις ἐκδιδόμενον περιοδικὸν σύγγραμμα «Καλλιτέχνης Κόσμος» (Monde Artiste), λόγον ποιούμενον ἐν τινι τῶν τελευταίων αὐτοῦ τευχῶν περὶ τῆς περιοδείας τῆς διασήμου τραγωδοῦ Σάρρας Bernhardt ἐν Πετροπόλει, ἀνέγραψε περὶ αὐτῆς ἀρκούντως κωμικὸν ἐπεισόδιον, τὸ ἐξῆς: Κατὰ τὴν ἀμφιστηρίδα τῆς γεννήσεως τῆς αυτοκρατείας τὰ τρία αυτοκρατορικὰ θεάτρα εἴθισται νὰ δίδωσι ἡμερησίας παραστάσεις (matinées) εἰς ἃς προσκαλεῖται δωρεὰν ἡ σπουδάζουσα νεότης. Τῷ ἔθει τούτῳ στοιχοῦσα καὶ ἡ ἐπιφανὴς καλλιτέχνης, προεκήρυξε δωρεὰν ὑπὲρ τῶν παιδῶν παράστασιν, καθ' ἣν προτίθετο νὰ διδάξῃ . . . τὴν Κ α μ ε λ ι ο φ ὄ ρ ο ν. Ἡ δημαρχία εἰς στενόχωρον περιλήθε θέσιν, ἀλλ' ἀπεράσισε νὰ διανεῖμη τὰ εἰσιτήρια οὐχὶ τοῖς μαθηταῖς καὶ ταῖς μαθητρίαις, ἀλλὰ τοῖς διδασκάλοις αὐτῶν, ἔξαιρουσα τὰς διδασκάλους, ἃς τὰ συμβάντα τῇ καρδίᾳ τῆς Μαργαρίτας Gautier ἠδύναντο νὰ σκανδαλίωσι. Καὶ ταῦτα μὲν ἀνέγραψεν ὁ «Καλλιτέχνης Κόσμος». Ἡ δὲ Σάρρα, γνοῦσα αὐτά, ἐτηλεγράφησεν ἐκ Βιέννης, ὅπου διδάσκει, διαρρήδην διαψεύδουσα τὰ γραφέντα καὶ δηλοῦσα ὅτι ἐδίδαξε χάριν τῶν σχολῶν τῆς Πετροπόλεως ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς αυτοκρατείας τὴν Ἰ ω ά ν ν α ν δ' Ἀ ρ χ (Jeanne d'Arc) καὶ οὐχὶ τὴν Κ α μ ε λ ι ο φ ὄ ρ ο ν. Ἄμα φανεροῦ ὅτι ἡ παράστασις αὕτη, δοθεῖσα πρὸ δύο χιλιάδων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, ἐγένετο ἀφορμὴ μεγάλης ἐπιτυχίας ὑπὲρ τοῦ διδαχθέντος ἔργου. Μετὰ τὴν πτώσιν δὲ τῆς ἀλλοίας ὁ θίασος αὐτῆς ἠναγκάσθη νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν τριακονταεπτάκις πρὸ ἐνθουσιῶντος καὶ εὐγνωμονοῦντος δημοσίου. Διετέλεσε δὲ μὴ δυναμένη νὰ ὀμιλήσῃ ἐπὶ πέντε λεπτά, μετὰ τοὺς περιφρήτους στίχους:

La France renaîtra dans le dernier Français.

Ἡ κραυγὴ: Ζήτω ἡ Γαλλία! ἐπανελήθη χιλιῶν ὑπὸ χιλιῶν στομάτων, ὁ δὲ θίασος κατελήθη ὑπὸ μεγάλης καὶ ὑπερφάνου συγχινήσεως. Τέλος τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς Πετροπόλεως ἐτίμησε τὴν ἔσοχον καλλιτέχνην διὰ ψήφισματος δημοσίας εὐγνωμοσύνης καὶ διεβίβασεν αὐτῇ εἰς Μόσχαν λίαν φιλόφρον ἐπίσημον γράμμα, ἐκφράζον τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἐν τῷ ἐπεισοδίῳ τούτῳ ἀναζητητέον ἐπίσης τὸν Γερμανόν. Πράγματι δὲ ἡ γερμανικὴ ἑφημερίς «Berliner Tagblatt» ἀνέγραψε πρώτη τὸν μῦθον μετὰ εὐαρεσκείας ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ δῖθεν τῆς διασήμου τραγωδοῦ, ὁ δὲ «Καλλιτέχνης Κόσμος» ὠμολόγησε μὲν ἐν τῷ τεύχει τῆς 8ης ἰσταμένου τὸν ἀπατήσαντα αὐτὴν, ἐπιτίθεται ὅμως αἰθῆς κατὰ τῆς Σάρρας, ὡς μὴ τηρησάσης καὶ ἐν τῷ τηλεγραφήματι αὐτῆς τὸ μέτρον, ἀλλὰ χρησαμένης τῇ ὑπερβολῇ, ἣν μεταχειρίζεται ἐν τῇ ὑποκρίσει καὶ εἰρωνεύεται αὐτὴν ἀδικῶς, συναδῶν οὕτω τοῖς τὴν ἀπογύμνωσιν τῆς Γαλλίας ἀπὸ παντὸς ἐξόχου ἐπιδιώκουσι, φθόνου ἕνεκεν. Ἡ ἀληθὴς δόξα οὐποτε ἐπηρεάζεται. Ἡ διάσημος γαλλικὴ καλλιτέχνης ἐστὶ καὶ ἔσται Σάρρα. Τούτου δ' ἕνεκα ἐξακολουθεῖ δρέπουσα δάφνας ἐν Βιέννῃ, ὅπου ἐδίδαξεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ *An der Wien* θεάτρου, τῇ μὲν 24 ἰαν. τὴν *Fedora*, τῇ δὲ 3η τὸν

Aveu καὶ τὴν *Francillon*, τῆ 4ῃ τὴν *Dame aux Camélias*, τῆ 5ῃ τὴν *Froufrou*. τῆ 6ῃ ἐν ἡμερίδι μὲν τὸ *Sang chaud* τὴν ἐσπέραν δὲ τὸν *Maître de Forges*, τῆ 7ῃ τὴν *Tosca* καὶ τῆ 8ῃ τὴν *Adrienne Lecoureur*. Ἐκ τοῦ καταλόγου τούτου φανεροῦται ὅτι τῆ 6 ἰαν. ἐδιδάχθη τὸ ἔργον τοῦ ὄν, ὅπερ τοσοῦτον ἐχειροκρότησεν ἄρτι τὸ δημόσιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διδασχθὲν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Βέρδη ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ θιάσου. Κατὰ τηλεγράφημα ἐκ Βιέννης, ἀπὸ 8ης ἰανουαρίου, τὸ θέατρον κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ *Maître de Forges* ἦν πλήρες. Ἡ ἐρμηνεία τῆς Σάρρας, ὑποδουμένης τὴν *Claire de Beau-lieu*, ἦν πλήρης λεπτότητος καὶ χρωματισμῶν. Ὁ κ. *Sonenthal* τοῦ *Burgtheater*, ὅστις παρέστη ἐν τῇ παραστάσει ἐν θεωρίᾳ, πολλάκις ἔδωκε τὸ σύνθημα τῶν χειροκροτημάτων. Περὶ τοῦ *Kυρίου δὲ τοῦ σιδηροῦργεῖου* (*Maître de Forges*) τοῦ λόγου ὄντος, σημειοῦμαι ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ *Ohnet* ἐδιδάχθη ἄρτι καὶ ἐν τῷ ἐν Βρυξέλλαις Θεάτρῳ Μολιέρου. Ἡ «Βελγικὴ ἀνεξαρτησία», ἀναγράφουσα ἐν ἐκτενέῳ ἄρθρῳ τὰ κατὰ τὴν παραστάσιν, καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑποκριναμένης τὴν *Claire* δεσποινίδος *Alice Lody* ἐξαίρουσα, παρατηρεῖ ὅτι τὸ ἔργον ἐποιήσατο τὴν περιοδείαν τοῦ κόσμου παντός, διότι ἐδιδάχθη ὁ παγκόσμιος οὗτος *Κύριος τοῦ σιδηροῦργεῖου* ἐν πάσαις ταῖς χώραις ἔνθα ἐνεπήγησαν σκηνίδες τινὲς θεάτρου. «Διηγοῦνται, λέγει αὕτη, ὅτι οἱ ἐξερευνηταὶ τῶν μᾶλλον μυστηριωδῶν τόπων τῆς τε Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς εὑρον τὰ ἴχνη τοῦ *Κυρίου τοῦ σιδηροῦργεῖου*». Ἄλλ' ἐπανελάθωμεν εἰς τὴν Σάρραν.

Προκειμένου νὰ διδασχθῇ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμωδίας ἡ *Reine Juana*, ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς *Parodi*, ἐπιθυμῶν ὅπως ὑποκριθῇ τὸ κυριώτατον πρόσωπον τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἡ Σάρρα, ἐξήγησατο παρὰ τοῦ κ. *Claretie*, τοῦ ἐπιφανοῦς διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου, ἵνα, εἰ δυνατόν, ἡ μεγάλη τραγῳδὸς προσληφθῇ διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ὁ κ. *Claretie* ἐποίησατο λόγον περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ *Parodi* εἰς τὴν ἐπιτροπήν, ἀλλ' αὕτη ἀπέριψεν αὐτὴν ὡς ἐπικίνδυνον καὶ διότι τὸ σύστημα τῶν καλλιτεχνῶν κατὰ παραστάσεις ἀντίκειται τῷ πνεύματι, τῇ κρατούσῃ τάξει καὶ τοῖς συμπερῶσι τοῦ Οἴκου τοῦ Μολιέρου. Οὕτω τὸ κυριώτατον πρόσωπον τοῦ ἔργου τοῦ *Parodi* ὑποδουθήσεται ἢ δεσποινίδος *Dublay*.

— Κατὰ συνθήθειαν κρατοῦσαν ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμωδίᾳ, προκειμένου ν' ἀναβιασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς νέον ἔργον, προηγεῖται ἡ διδασκαλία μικροῦ τινος ἔργου, ἐννοεῖται ἐὰν ὑπάρχη, τοῦ αὐτοῦ συγγραφῆως. Ἡ διευθυνσις τοῦ ἐπιφανοῦς θεάτρου, διδασκόμενον ἐν μικρῷ χρόνῳ διαστήματι νέου ἔργου τοῦ συγγραφῆως τοῦ πανταχοῦ τοῦ κόσμου χειροκροτηθέντος *Monde où l'on s'ennuie* *Paileron*, ἐπανάλαβε τὸ παλαιὸν αὐτοῦ ἔργον *Monde où l'on s'amuse*. Τὴν ἐπανάληψιν ταύτην μερὶς τῶν κριτικῶν κατέκρινε, προαιρουμένη τὴν ἐπανάληψιν ἄλλων ἔργων τοῦ *Paileron*, οἶον τῆς *Petite pluie*, τοῦ *Etincelle* (ὅπερ κατὰ τινὰς ἐστὶ τὸ κράτιστον τῶν ἔργων αὐτοῦ) ἢ καὶ τοῦ *Pendant le bal*.

— Ἐπίσης εἰς μερίδα τινὰ τῶν κριτικῶν ἀπήρτισεν ἡ παρασημοφορία τοῦ ἑταίρου τῆς Γαλλικῆς-Κωμωδίας κ. *Laroche*, ἡ ἄρτι γενομένη. Ἡ κατάκρισις αὕτη παρήγαγε

καὶ τι ἐπεισόδιον, ἀφορῶν τὸν διαπρεπῆ ὑποκριτὴν τοῦ αὐτοῦ θεάτρου *Got*, ὃς τετιμημένος παρασήμῳ, κατεκρίθη ὡς φέρον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ παράσημον αὐτοῦ. Ὁ *Got* ὅμως ἀπήντησεν ὅτι ὑποδουόμενος πρόσωπον ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἔχον παράσημον, φέρει τὸ παράσημον τοῦ προσώπου τοῦ δράματος, οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ, ἐπὶ τῆς σκηνῆς δὲ παρίσταται οὐχὶ ὁ *Got*, ἀλλ' ὁ καλλιτέχνης.

— Ἐν ταῖς προτέροις Ἐπιθεωρήσεσιν ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἄρτι γενομένης διδασκαλίας τῆς *Λυσιστράτης* καὶ ἐσημειώθη ὅτι ὁ κριτικὸς τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων» *Jules Lemaitre*, βουλόμενος νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔργου θαυμασμὸν αὐτοῦ, ἔργου, ὅπερ ὁ *Sarcey* ὡς ἀπλήν παρωδῖαν τῆς Ἀριστοφάνους *Λυσιστράτης* ἐχαρακτήρισεν, ἀφιερῶν πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐπιφυλλίδος αὐτοῦ εἰς μελέτην ἐπὶ τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Ὁ δὲ «Καλλιτέχνης Κόσμος» ἐν ὀλοκλήρῳ σελίδι ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῆς κωμωδίας παρέχει εἰκόνας προτομῶν ἐν εἶδει μεταλλίων καὶ ἐν συμπλέγματι τῶν διαφόρων προσώπων τῆς κωμωδίας τοῦ *Donay*, φερομένου παραπλεύρως ἑλληνικῶς γράμμασι τοῦ ὀνόματος. Τὰ ὀνόματα ὅμως ταῦτα γρονθοκοποῦσιν ἀνηλεῶς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ὀρθογραφίαν, αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ κύριον πρόσωπον γράφεται *Λυσιστράτα* ἀντὶ *Λυσιστράτη*.

— Ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἐξόχου τραγῳδοῦ Σάρρας, ἐνταῦθα γενήσεται περὶ τῆς ἐξόχου αἰοῦδου Ἀδελίνης *Patti*. Ἡ διευθυνσις τοῦ Γαλλικοῦ Μελοδράματος προσεκάλεσεν αὐτὴν νὰ δῶ παραστάσεις τινὰς ἐν τῷ Μελοδράματι τῶν *Παρισίων*. Ἡ γλυκεῖα ὅμως ἀρῶν ἠρνήσατο ἐνεκα ἀποχωρήσεων αὐτῆς πρὸς ἄλλους. Τινὲς ὅμως τῶν ἐφημερίδων ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀνέγραψαν ὅτι ὁ ἀληθὴς λόγος τῆς ἀρνήσεως αὐτῆς ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐπεθύμει νὰ τύχη τοῦ παρασήμου τῆς *Λεγεῶνος* τῆς τιμῆς, τῆς δὲ ἐπιθυμίας αὐτῆς οὐκ ἐκτελεσθεῖσης δυσηρεστήθη. Ὁ *Nicolini*, σύζυγος τῆς κυρίας *Πάττη*, διέψευσε τοῦτο, εἰπὼν, ὅτι κατὰ τὴν ἐν *Παρισίους* διάβασιν αὐτῆς πρὸ διετίας ὑπὸ τὴν διευθύνσιν τῶν *Ritt* καὶ *Gaillard*, οἱ κκ. *Gounod* καὶ *Gaillard* συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ ζητήσωσι τὸ παράσημον ὑπὲρ τῆς *Patti*. Ἐποίησαν τὰ προσηκόντα διαβήματα, ἀλλ' ἔμειναν ταῦτα ἀνευ ἀποτελέσματος.

— Ἐν *Λονδίῳ* ἐδιδάχθη ἄρτι δρᾶμα κλασικόν, ἐπιγραφόμενον *Υπατία*. Τὰ εἰκονογραφημένα περιοδικὰ τῆς πόλεως ταύτης ἔχουσιν εἰκόνας φανερούσας σκηνὰς τινὰς τοῦ δράματος.

— Ἐν τῷ περιφίμῳ θεάτρῳ τῆς *Scala* ἐν *Μιλάνῳ* ἐγένοντο αἱ δοκιμαὶ τοῦ νέου ἔργου τοῦ Βέρδη *Falstaf*, προυξένης δὲ μεγίστην ἐντύπωσιν, καθόσον τὸ δρᾶμα ἐστὶ κωμικόν.

— Κατ' αὐτὰς ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ *Scala* ἐδιδάχθη τὸ γνωστὸν *pièce à grand spectacle* *Μιχαήλ Στρογγώφ*, ὅπερ καὶ πρότερον καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος καὶ κατὰ τὸ παρὸν ὑπὸ ἐκτάκτου ἐστῆθη ἐπιτυχία: ἐν *Παρισίοις*. Ἐν τῷ ἰταλικῷ ὅμως θεάτρῳ τὸ ἔργον ἐσυρίχθη. Ἐἶνε τοῦτο ἀντεκδίκησις ἐπὶ τοῖς γραφεῖσιν ἐν *Παρισίοις* ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει τῆς *Cavalleria Rusticana*; ἡ δὲν ἐπέτυχε τὸ θεαματικὸν τοῦ ἔργου;

Γ. Γ. Τῆ ἐσπέρᾳ τῆς παρελθούσης πέμπτης ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ ἡμέτερος συναδέλφος, διευθυντὴς δὲ τοῦ *Osmanische Post*, κ. D. Rosenfeld ὠμίλησε περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς γερμανοῦ δραματικοῦ ποιητοῦ Φραγκίσκου Grillparzer, τοῦ καὶ Τυρταίου τῆς Αὐστρουγγαρίας κατὰ τὸ 1848. Οὗτος λογίζεται ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ὡς ἕξοχος, πολλῶν ἔργων αὐτοῦ χαρακτηριζομένων ὡς λαμπρῶν καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν τῶν λυρισμῶν ἐχόντων καὶ ἐπιτυχόντων. Ἔστι δὲ ποιητὴς καὶ δραμάτων ἑλληνικῆς ὑποθέσεως, ὡς τῆς Σαφφούς, δράματος διδαχθέντος πανταχοῦ τοῦ κόσμου, ἰδίᾳ δ' ἐν Ἀγγλίᾳ, τῆς τριλογίας τοῦ Χρυσοῦ δέρας (Χρυσῶν δέρας, Ἀργοναυταί, Μήδεια) καὶ τῶν Καθ' Ἡρῶ καὶ Λέανδρον. Ἐπεχείρησε δὲ ὁ ποιητὴς οὗτος καὶ ταξείδιον ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, διελθὼν τῆς ἡμετέρας πόλεως. Ὁ κ. Rosenfeld ἐπραγματεύσατο τὸ θέμα αὐτοῦ μετὰ σαφηνείας καὶ χάριτος ἀνυψώσας τὸν ποιητὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν Goethe καὶ Schiller, καίτοι ὁ βιενναῖος ποιητὴς θεωρεῖται ὡς μὴ ἐμβαθύνων ἐν τοῖς χαρακτῆρσι. Τὸ κατ' ἐμὲ, συγχαίρω τῷ ἀγαπητῷ συναδέλφῳ καὶ εὐχομαι, εἰ δυνατόν, ἔργα ἑλληνικῆς ὑποθέσεως, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον οἱ ἄλλοι κλασικοί, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγλῶν τινές, οἱ κορυφαῖοι τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν οὐκ ὀλίγοι, μετεφράζοντο εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἐδιδάσκοντο δὲ ἀντ' ἐκείνων, ἅπερ στερούμενα τῆς ἀνθρωπίνης ἀληθείας οὐχὶ πᾶσι τοῖς λαοῖς πρόσφορα. Τοῦ Grillparzer ἡ μὲν Σαφφὼ κρίνεται ὡς ἀπλή μελέτη μᾶλλον ἢ ὡς ἔργον τοῦ θεάτρου, ἡ δὲ τριλογία τοῦ Χρυσοῦ δέρας ὡς ἀναμφισβητήτους ἐνέχουσα καλλολογία, καθὰ μάλιστα παρατηρεῖ ὁ G. A. Heinrich ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Γερμανικῆς Φιλολογίας αὐτοῦ. τῆ ἐστεμμένη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ πολιτικὴ μηχανή, ἥτις τέως ἐν ἀδρανεῖα διετέλει ἐπὶ ταῖς ἐφορταῖς, ἤρξατο καὶ αὖθις τῶν ἑαυτῆς κινήσεων, τῶν ἐνυπαρχουσῶν ἐν τῇ ἐπαναλήψει τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐργασιῶν ἐν τοῖς συνταγματικῶς κυβερνωμένοις κράτεσι καὶ ἐν τοῖς ἀνακινουμένοις ἐν ταῖς διαφόροις ἐθνικαῖς ἀντιπροσωπειαῖς ζητήμασιν. Καὶ ὑπὸ γενικῶν μὲν ἐποψῶν τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι τὸ ἐν Γερμανίᾳ στρατιωτικόν, τὸ προκαλέσαν θελλώδεις συζητήσεις ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἐπιτροπῇ τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου καὶ ἡ ἐν Γαλλίᾳ ἐπελθούσα ὑπουργικὴ τροποποίησις, ἡ ἀπολήξασα εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ νέου ὑπουργείου ὑπὸ τὴν προεδρίαν καὶ αὖθις τοῦ καὶ τέως προθυπουργοῦ. Τὸ στρατιωτικὸν μάλιστα ἐν Γερμανίᾳ ζήτημα προεκάλεσε δηλώσεις, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ παρέλθωσιν ἀπαράτηρτοι καὶ νὰ μὴ παρασχωρῶσιν ἀφορμὴν εἰς νέας ἐν τοῖς στρατοῖς τῆς στρατευομένης Εὐρώπης μεταρρυθμίσεις, εἰς ἀνατροπὴν τῶν εἰρηνικῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν, τῶν ἀκουσθέντων κατὰ τὴν 1 τοῦ νέου ἔτους καὶ τῶν ἐμπνευσάντων ἐλ-

πίδας τινὰς ἀνακουφίσεως ἀπὸ τῶν ἐπιβαρυνουσῶν τοὺς λαοὺς δαπανῶν. Ὁ κόμης Καπρίβις, τὸν προκάτοχον αὐτοῦ μιμούμενος ἐν πᾶσι, παρέστησε τὴν Γερμανίαν ὡς ἀπειλουμένην δι' ἀμέσου παρὰ τῆς Γαλλίας προσβολῆς καὶ ὡς ἠναγκασμένην ἐπομένως νὰ διατηρῇ στρατόν, δυνάμενον οὐ μόνον τὴν γαλλικὴν ν' ἀποκρούσῃ ἐπιδρομὴν ἀλλὰ καὶ εἰς ἐπιθετικὸν νὰ προβῇ πόλεμον. Ταυτοχρόνως ὁ κόμης, ὡσεὶ ἅπαντα τὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐν τῷ κρατίστῳ τῶν δυνατῶν διετέλουν κόσμῳ, παρέστησεν ὡς ἐπικειμένην τὴν ἐν Γαλλίᾳ δικτατορίαν καὶ προεκάλεσεν οὕτως οὐκ ὀλίγα σχόλια τοῦ ἀμερολήπτως τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἐξετάζοντος τύπου. Ἐν τῷ ὑπανιγμῷ τοῦ κόμης πολὺ ὑπάρχει τὸ μακιαβελιστικόν, διότι αἰεποτε ἡ Γερμανία ἠσθάνθη φθόνον μέγαν πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἢ τὴν μοναρχικὴν Γαλλίαν, ὡς τοῦτο ἀποδείκνυται ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῆς πρὸς τὸν ἀποθανόντα Ἄρνιμ ξυριδος καὶ διαφωνίας τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, καὶ διότι διὰ τῆς δηλώσεως ταύτης παρουσιάζεται ἡ κατὰ τῆς Γερμανίας ἐπιθεσις τῆς Γαλλίας τοσούτῳ μᾶλλον ἐπικειμένη, ὅσῳ ταχύτερα νὰ ἐπέβῃ δύναται ἡ ἀνατροπὴ τοῦ κρατοῦντος ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κυβερνητικοῦ συστήματος καὶ ἀντικατάστασις αὐτοῦ διὰ τῆς προσωπικῆς κυβερνήσεως, τῆς ἐκπροσωπούμενης διὰ τῆς δικτατορίας ἰδίᾳ. Ἄλλ' ὁ γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς ἔκρινε καλὸν πρὸς τῷ φάσματι τῆς γαλλικῆς ἐπιδρομῆς, νὰ παραστήσῃ καὶ τὰ ἐν Ρωσίᾳ πολέμια τῇ Γερμανίᾳ στοιχεῖα ὡς ἐπιζητοῦντα παντὶ σθένει τὸν κατὰ τῆς αὐτοκρατορίας ταύτης πόλεμον καὶ ὡς ἐπιδιώκοντα τὴν πραγμάτων τῶν ἐν πολιτικαῖς διαθήκαις ἐξεκονιζομένων ὀνειρῶν διὰ πάλης, τὸ Βερολίνον μᾶλλον ἢ τὴν Βιέννην κατασυντριβοῦσης· οὕτω, δούς τὸ σῆμα τοῦ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐκφοβισμοῦ διὰ τοῦ διμετώπου πολέμου, εὐρὺ διήνοιξε τὸ στάδιον εἰς τὰ ἐρπετὰ τῆς κυβερνήσεως, τὰ μισθοδοτούμενα ἐκ τῶν οὐλεφικῶν κεφαλαίων, ὧν τοσαῦτα κατὰ τινὰς ἐφημερίδας ἐγένετο κατάχρησις, ὥστε καὶ ἡ Γερμανία δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχουσα τὸ παναμαῖον σκάνδαλον αὐτῆς. Τὰ ὄργανα ταῦτα, συνηγοροῦντα ὑπὲρ τοῦ νομοσχεδίου τῆς διετοῦς θητείας, ὑποδεικνύουσιν ἐν πρώτοις τὸ ἐλαττωματικὸν τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, ποιοῦνται εἶτα σύγκρισιν τῶν ἐπιβαρυνόντων ἐκάστῳ πολιτῇ στρατιωτικῶν βαρῶν ἐν ἀπάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς χώραις, τεκμηριοῦσιν ὅτι ὁ ἥττον φορολογούμενος εἶναι ὁ Γερμανός, ζητοῦσιν ὅπως καὶ τούτου τὰ βάρη ἐξισωθῶσι πρὸς τὰ τοῦ Γάλλου, τοῦ Ἄγγλου, τοῦ Ρώσου, τοῦ Αὐστριακοῦ κτλ. καὶ ἐν τέλει, ἐξαίροντα τὸ ἐπικαιρὸν καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἀξίαν τοῦ ἐν τοῖς γαλλογερμανικοῖς μεθορίοις Μπελφόρ, παριστάνουσιν ἅπασαν τὴν νότιον Γερμανίαν ὡς φθοερῶς ἀπειλουμένην διὰ τοῦ φρουρίου τούτου, ὅπερ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὀρμητήριον κατὰ τοῦ μέρους τούτου τῆς τευτονικῆς χώρας.

Εὐνόητον ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀγγέλματα δὲν δύνανται νὰ καθησυχάσωσι τὴν κοινὴν γνώμην, ταρασσομένην ἄλλως τε καὶ διὰ τῶν δηλώσεων τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶν τῆς Δανιμαρκίας, ἀναγκασθέντος νὰ καθησυχάσῃ τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ ἠρωικοῦ ἔθνους διὰ τῆς διαβεβαιώσεως ὅτι ἡ κυβέρνησις τῆς χώρας περὶ πλείστου ποιεῖται τὴν οὐδετερότητα ταύ-

της την διαβεβαίωσιν ταύτην προϋκάλεσαν κατά πάσαν βεβαιότητα αι ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἐπιτροπῇ διελθούσες τοῦ κόμπος Καπριβη, ὅστις ἐν τῇ συνέχοντι αὐτὸν φόβῳ περὶ τοῦ ὑποδοεῦς τῆς τριπλῆς συμμαχίας ἀπέθανε τῆς ρωδογαλλικῆς συμφωνίας προέβη ἄχρι καὶ τοῦ εἰπεῖν ὅτι ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς προϋπολογισμοῖς δεόν νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Δανιμαρκία, ἡ δυναμένη νὰ κηρυχθῇ κατὰ τοῦ τριπλοῦ συνδέσμου ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐν Εὐρώπῃ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πόθος τοῦ τσάρου, ὅστις, ἀπαντῶν εἰς τὰ συγκαροτήρια τοῦ δημάρχου τῆς ἀρχαίας τῶν προκατόχων αὐτοῦ πρωτεύουσος, νύξατο ὅπως τὸ 1893 ἐξασφαλίσῃ τῇ Ρωσίᾳ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐθυμερίαν, διευτυπώθῃ ὑπὸ τοιοῦτον τύπον ἐπιφύλακτικότητος, ὥστε πολλοὶ τῶν ἀπαισιοδόξων ἤρξατο δυσπιστοῦντες ἐπὶ τὴν πραγμάτωσιν τῆς προρρήσεως ὅτι αἱ μεγάλαι δυνάμεις οὐδ' ἐπὶ δύο καὶ τρία ἔτη θὰ δυνηθῶσι νὰ κινήσωσι κατ' ἀλλήλων συνπειρὰ τῆς νῦν καταστάσεως τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτῶν ὄργανισμοῦ, τοῦ κρινομένου ἀνεπαρκοῦς ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῶν νέων ὀπλῶν καὶ ὑπὸ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας ἀνδρῶν.

Ἡ δὲ γαλλικὴ ὑπουργικὴ κρίσις, καίπερ ἐσωτερικὸν κυρίως φέρουσα χαρακτῆρα, οὐχ ἥττον θεωρεῖται ὡς συσχετιζομένη πρὸς τὴν γενικὴν ἐν Εὐρώπῃ πολιτικὴν ἔνεκα τῆς σπουδαιότητος τῆς Γαλλίας ἐν τῇ χορεία τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ ἔνεκα τοῦ ὅτι αἱ πλείονες τῶν ἡμεμερίων, ὑπερβολικὰ λίαν τὰ ἐν τῇ χώρα ταύτῃ παριστάσασαι, ἐπειράθησαν νὰ χαρακτηρίσωσιν ὡς ἐπικειμένην τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κυβερνητικοῦ συστήματος καὶ ὡς τὴν δημοκρατίαν ὑποκαθισταμένην διὰ τῆς μοναρχίας ἢ τῆς αὐτοκρατορίας. Εὐτυχῶς τὰ γεγονότα, καθ' ἃ τοῦλάχιστον κρίνεται ἐκ τοῖς μέχρι τοῦδε πορείας αὐτῶν, δὲν προσιωγίζονται τὴν πραγμάτωσιν τῶν περὶ Γαλλίας προρρήσεων· ἢ ἐν Παρισίοις ἐπὶ τῷ σκανδάλῳ τοῦ Παναμᾶ ἐπελθοῦσα κατάστασις φέρε μᾶλλον τὴν χροιάν κομματικῆς πάλης, ὡς τεκμηριοῦται ἐκ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ριζοσπαστικῶν μελῶν τοῦ ὑπουργείου καὶ ἐκ τοῦ ἀνασχηματισμοῦ αὐτοῦ ἐξ ἀνδρῶν τῆς μετριοπαθοῦς ἀποχωρήσεως, οἳ εἶναι ἢ τῆς ἐνωτικῆς ἀριστερᾶς, εἰς ἣν ὑπάγονται ἅπαντες οἱ νῦν ὑπουργοί, ἐξαιρέσει ἴσως τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀποκλίνοντος εἰς τὸ ριζοσπαστικὸν κόμμα. Ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὰ τὰ σπουδαιότερα τοῦ παρισιανοῦ τύπου ὄργανα, σκώπτοντα τὰς ἡμεμερίδας, ὅσαι παρεστῆσαν τὰ ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, μετὰ θάρρους διακηρύττουσιν ὅτι ὁ πολιτικὸς τῆς Γαλλίας ὁρίζων ἤρξατο καθαριζόμενος καὶ ὅτι ἡ δικαιοσύνη θὰ πράξῃ δεόντως τὸ ἑαυτῆς καθῆκον ὅπως μὴ αἱ ἀτομικαὶ ἐκάστου ἀδυναμίαι προσάπτωνται εἰς τὸ διέπον τὰ τῆς χώρας σύστημα καὶ προκαλῶσιν οὕτω κατ' αὐτοῦ μομφᾶς· εἰς μάλιστα ληθῆν ὑπ' ὅσων ὅτι τὰ χρηματιστήρια ἀποτελοῦσι τὴν στάθμην τῆς πολιτικῆς, πρὸδῆλον ὅτι καὶ οἱ ἀπαισιοδοξότεροι ἐτι δὲν θὰ διστάσωσι ν' ἀνομολογήσωσιν ὅτι ἀρκούντως ἐμετριάσθη ὁ ἐπικρεμασθεὶς τῇ Γαλλίᾳ κίνδυνος καὶ ὅτι θὰ προληφθῶσι τὰ δεινὰ τῆς διαλύσεως τῆς νῦν ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, διανοούσης τὴν τελευταίαν αὐτῆς σύνοδον, καὶ τῆς εἰς τὴν χώραν ἐκκλήσεως ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατουμένης πολλαχοῦ τῆς Γαλ-

λίας μίνιος ἐπὶ τῷ σκανδάλῳ. Τὸ μόνον λυπηρὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιγενομένοις εἶναι ἡ ἀποχώρησις τοῦ κ. Φρεδινὲ ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, καίτοι ὁ διάδοχος αὐτοῦ στρατηγὸς Λοαζιλλὼν συγκραταλέγεται ἐν τῇ τάξει τῶν διακριθέντων εἰμὴ ἐπὶ κατορθώμασι πολεμικοῖς, τοῦλάχιστον ἐπὶ δραστηριότητι καὶ πειθαρχίᾳ, ὡς δείκνυται ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ 1890 ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὡς διοικητοῦ τοῦ πρώτου στρατιωτικοῦ σώματος ἐν Λίλλῃ καὶ ἐκ τῆς φήμης αὐτοῦ ὡς ἀρίστου ἀξιωματικοῦ τοῦ ἰππικοῦ.

Ἐπὶ τὴν ἐποψὴν δὲ τῶν ἐσωτερικῶν ζητημάτων ἡ Ἄγγλία εὐρηται ἐν ἀρκούντως δυσχερεῖ θέσει συνεπείᾳ τοῦ Ἰρλανδικοῦ ζητήματος ὅπερ θὰ προκαλέσῃ οὐ μικρὰς συζητήσεις ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, ἅμα τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἀρχομένη μετ' οὐ πολὺ, τὸ μὲν ἔνεκα τῆς πολιτείας τῶν παρνελλιστῶν, δυσχερεστηθέντων κατὰ τοῦ κ. Γλάδστονως ἐπὶ τῇ διαδοθείσῃ φήμῃ, καθ' ἣν οὗτος ἔκρινεν εὐλογον νὰ τροποποιήσῃ τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ περὶ Ἰρλανδικῆς αὐτονομίας σχέδιον, τὸ δὲ ἔνεκα τῆς ἀνισχύρου πλειονοψηφίας τοῦ φιλελευθέρου ὑπουργείου· τὰς περιπλοκάς τοῦ γηραιοῦ πρωθυπουργοῦ ἐπιτείνει ἢ τε πολιτεία τῶν περὶ τὸν κ. Σαλισβουρήν, ἀξιοσάντων ὅπως πᾶν τὸ ἐν τῇ βορειανατολικῇ Ἀφρικῇ ἐπισυμβαῖνον διενεργῆται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἄγγλων συμβούλων καὶ δυσχερεστηθέντων ἐπὶ τῷ ὅτι ἡ τελευταία ἐν Καίρῳ ὑπουργικὴ μεταβολὴ ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τῶν εἰρημῶν συμβούλων, καὶ τὸ μαροκινὸν ζήτημα, τὸ προκλήθην ἐκ τῆς κακώσεως ἄγγλου ὑπηκόου παρὰ μαροκινῶν χωροφύλακος, καίτοι τὸ ζήτημα, τὸ προσλαβὸν ἐν ἀρχῇ σοβαρὸν χαρακτῆρα, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τοῦ σχεδίου τῆς Γαλλίας περὶ ἀποστολῆς τεσσάρων θωρηκτῶν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς ἀφρικανικῆς αὐτοκρατορίας, εὐρηται ἐν ὁμαλωτέρῳ νῦν καταστάσει μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ κυριάρχου τῆς χώρας ταύτης ὅπως ἰκανοποιήσῃ τὴν Ἄγγλιαν.

Ἐν Αὐστρίᾳ τὰ οικονομικὰ ζητήματα ἐπισπῶνται τὴν προσοχὴν τῶν συμβούλων τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ὧν τὸ ἔργον ἀρκούντως διπυκλυνεν ἡ συγκατάθεσις τοῦ ὀμίλου Ρότσχιλδ εἰς τὸ χρησιμεῖν τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν εἰς χρυσὸν πρὸς διαρρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῆς νομισματικῆς διαφθορᾶς.

Ἐν Γερμανίᾳ ἢ κατὰ τοῦ κεφαλαίου πάλη τῆς ἐργασίας σοβαρὸν πως προσέλαβε χαρακτῆρα, μετὰ τὴν δὲ καταβάλλουσι προσπάθειαν οἱ περὶ τὸν αὐτοκράτορα Γουλιέλμον ὅπως διοργανώσωσι δημόσια ἔργα καὶ προλάβωσι τὴν περαιτέρω δεινωσὴν τῆς πάλης, τὴν ἐνυπήρχουσαν ἐν τῇ ἀποχῇ χιλιάδων ἐργατῶν ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἐν τοῖς κυριωτέροις βιομηχανικοῖς κέντροις τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Χονχεντσόνλερν.

Τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ μετὰ τὸ ἐξομαλισθῆν πως ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκδιδουσῶν γραμματία Τραπεζῶν καὶ τοῦ καταρτισμοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ρώμης μετὰ κεφαλαίου 800,000,000 φρ. ταράσσουσι καὶ πάλιν τὰ ἐν Ἀβυσσινίᾳ, ὅπου φόβος ὑπάρχει μὴ ἐπαναληφθῶσι τὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1887 ἐπελθόντα γεγονότα καὶ ἐξαναγκασθῇ ἡ κυβερνήσις τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ ἀποικίας αὐτῆς.

ΧΡΟΝΙΚΑ. Ὁ τσάρος δ' αὐτογράφου ἐπιστολῆς προσεκάλεσε τὸν ἡγεμόνα τοῦ Μαυροβουνίου νὰ μεταβῆ εἰς Πετροῦπολιν καὶ νὰ ξενισθῆ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ.

— Ἐν τῇ πρωσικῇ βουλῇ ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν ἀνέγνω τὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ περὶ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ βασιλείου. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐξάγεται ὅτι ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ὑπάρχει ἔλλειμμα 58.000.000 μάρκων.

— Ἐκ Μαδρίτης ἀγγέλλεται ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ, περιοδεύουσα ἐπὶ τοῦ Μι ρ α μ ἄ ρ, ἔφθασεν εἰς Κάδουξ. Ἡ Α. Μ. περιῆλθε ἄπασαν τὴν πόλιν, σκοπεῖ δὲ νὰ παρατείνῃ τὴν ἐν Ἰσπανίᾳ παρουσίαν αὐτῆς.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ὤρισε μετάλλιον χρυσοῦν, ἀπονεμηθῆσόμενον τῷ συγγραφεῖ τῆς καλλίστης «Συγκριτικῆς πραγματείας τῶν γραμματικῶν σχημάτων, ἰδίων τῇ Rig-Véda, τῇ Yajur-Véda, τῇ Sama-Véda καὶ τῇ Atharva-Véda, ἐξ ἀφορμῆς τῶν εἰδικῶν σχημάτων τῶν Mantras, τῶν Brâhmanas καὶ τῶν Uspânishads». Αἱ πραγματεῖαι δύνανται νὰ συνταχθῶσι γαλλιστί, ἀγγλιστί, γερμανιστί ἢ λατινιστί, ἀποστέλλονται δὲ ἐν κεκλεισμένῳ φακέλῳ τῷ κ. Max Müller, τῷ γνωστῷ ἰνδολόγῳ καὶ τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας κυρίῳ μογλῷ, καθηγητῇ δὲ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης, πρὸ τῆς πρώτης Μαρτίου 1894. Τὸ γέρας δοθήσεται ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν τῆς Γενέθης κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1894. Οἱ ἑλλανόεικαι εἰσὶ οἱ κ. κ. Max Müller, πρόεδρος, Lanman, καθηγητῆς ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Harvard (Ἡν. Πολιτείας), Oldenberg, καθηγητῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Κιέλου τῆς Γερμανίας καὶ Victor Heury, καθηγητῆς ἐν τῇ σχολῇ τῶν Γραμμάτων ἐν Παρισίοις. Ὡς δῆλον, ἡ ἐπιτροπὴ ἐστὶ διεθνής.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 9 Ιανουαρίου.

Ἀπὸ τῆς δευτέρας, καθ' ἣν ἦρξατο ἡ δεκαπενθήμερος ἐκκαθάρισις τοῦ Χρηματιστηρίου ἡμῶν, βραδεῖα μὲν, ἀλλ' ἀδιάκοπος καὶ σταθερὰ ἐξηκολούθησε βελτίωσις τῶν κυβερνητικῶν χρεωγράφων, ὡς καὶ τῶν ὁμολογιῶν τῶν Σιδηροδρόμων Ρωμυλίας καὶ τῶν μετοχῶν τοῦ Μονοπωλείου. Τὸ Γενικὸν Χρέος, ὅπερ τὴν δευτέραν ἐτιμᾶτο 23,15, ἀνетиμήθη βαθμυδὸν μέχρις 23,28, οἱ δὲ Σιδηροδρομοὶ ἀπὸ 87 1/4 ἔφθασαν πρὸς 89. Ἐπίσης καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ Μονοπωλείου ἀπὸ 15,30 ἔφθασαν μέχρι 15,36. Ἡ βραδεῖα αὕτη βελτίωσις θεωρεῖται ἀσφαλές, διότι φαίνεται οὐδα ἀποτέλεσμα οὐχὶ τεχνητῆς καὶ βεβιασμένης ἀλλὰ σοβαρᾶς καὶ πραγματικῆς ἐπὶ τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων κερδοσκοπίας, κέντρον νῦν ἐχούσης τὸ μὴ εἰς ἐνθουσιασμοὺς ὑποκειμένον χρηματιστήριον τοῦ Λονδίνου. Οὕτω λοιπὸν φαίνεται ἐπαληθεύουσα ἡ γνώμη, ἣν ἐξηνέγκαμεν ἐν τῇ τοῦ παρελθόντος σαββάτου οἰκονομικῇ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει, ὅτι ὁ κίν-

δυνος ἀπεσοδήθη, ὀμαλωτέρα δὲ κατάστασις τῶν χρηματιστηρίων διεδέξατο τὴν τῶς ἀνώμαλον καὶ ταραχώδη, καὶ αἱ ἀπότομοι καὶ ἐπιζήμιοι πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν χρεωγράφων ἔληξαν, μετ' αὐτῶν δὲ κατέπαυσαν αἱ ἀγωνίαι καὶ αἱ συγκινήσεις τῶν χρηματιστῶν, δυναμένων ἤδη νὰ κανονίζωσι τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἐπὶ ἀσφαλές, βάσεων.

Ἡ γαλλικὴ ῥάντ 3 0)0 ἐτιμᾶτο πρὸς 96 1)4, ἡ τιμὴ δὲ αὕτη θεωρεῖται κανονικὴ, παρέχουσα ἀσφαλές, στερον ἔδαφος πρὸς τὴν κερδοσκοπίαν, ἐλκύνουσα δὲ καὶ τοὺς πραγματικοὺς ἀγοραστάς, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποσυρθῆ, ὅτε ἡ τιμὴ ἔφθασεν εἰς τὸ ἄρτιον διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ πρῶτον ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν κ. Ρουδιέ καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ τραπεζιτῶν, οἱ ὅποιοι ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ διατηρηθῆ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἡ περὶ τὸ ἄρτιον τιμὴ, ὥστε νὰ καταστῆ δυνατόν ἡ μετατροπὴ καὶ ταύτης καὶ τοῦ 4 1)2 0)0 εἰς μόνον 2 1)2 0)0. Ἀλλ' ὁ νῦν ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν κ. Τιγάρ δὲν φαίνεται συμμεριζόμενος τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ οἰκονομικὰ σχέδια τοῦ προκατόχου του, τούναντιον δὲ συντάσσεται μετὰ τῶν φρονούντων ὅτι ἡ ἀδιάκοπος ἐπέμβασις τῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ συναλλαγὰς ὑπῆρξεν ἐν παντὶ καιρῷ ἐπικίνδυνος, τοιαύτη δὲ ἦτο καὶ ἡ γνώμη τῶν προκατόχων τοῦ κ. Ρουδιέ, ἦτοι τῶν κκ. M. Mollien, baron Louis καὶ Villète, ἀνδρῶν πράγματι μεγαλοφυῶν καὶ μεγάλων κεκτημένων πείραν, ἡ δὲ γνώμη τοιούτων ἀνδρῶν ἔδει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψει, ὅπως μὴ δημιουργηθῆ ἡ ἐπικίνδυνος ἐκείνη κατάστασις, ἡ ἐπενεγκοῦσα τὴν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν κατὰ ἕξ ὅλας μονάδας κατάρρουσιν τῆς γαλλικῆς ῥάντ, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἀνυπολογίστους ζημίας καὶ καταστροφὰς.

Ἦναγκάσθημεν νὰ διατυπώσωμεν τὴν θεωρίαν ταύτην, διότι ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν πολλοὶ οἱ φρονούντες ὅτι σπουδαιότερα ἀνατιμῆσις τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων εἶναι ἀδύνατος, ἐφ' ὅσον ἡ γαλλικὴ ῥάντ δὲν ἐπανέλθῃ εἰς τὴν περὶ τὸ ἄρτιον τιμὴν, ἐνῶ ἡμεῖς φρονοῦμεν, ἐξ ὧν ἔχομεν ὑπ' ὄψει, ὅτι τὰ τουρκικὰ χρεώγραφα δύνανται νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς προτέρας αὐτῶν ὑψηλὰς τιμὰς, ἢ καὶ νὰ υπερβῶσιν αὐτάς, πρὶν ἔτι ἡ γαλλικὴ ῥάντ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ἄρτιον.

Ὁ τόκος τῆς προεξοφλήσεως τῆς Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς διετηρήθη καὶ κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην εἰς τὰ 3 0)0, καίτοι ἡ πληρωμὴ τῶν τοκομεριδίων τοῦ Ἰανουαρίου ἐπανήγαγε τὴν ἀφθονίαν τῶν χρημάτων, καὶ ἀπεσοδήσε τοὺς φόδους ἐνδεχομένης ὑψώσεως τοῦ τόκου κατὰ τὰ τέλη τοῦ λήξαντος Δεκεμβρίου, ὅποτε ἡ ἀναλογία τοῦ ἀποθεματικοῦ εἶχε κατέλθῃ μέχρι 35 0)0. Ἡ μὴ ὑποβίασις τοῦ τόκου ἀποδίδεται εἰς τὸ ὅτι ἄπειρα ἀγγλικά χρήματα διετέθησαν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας πρὸς ἀγορὰν γαλλικῆς ῥάντ καὶ ἄλλων χρεωγράφων, ἐκτάκτως ὑποτιμηθέντων ἕνεκα τῆς ἐν Παρισίοις κρίσεως, καὶ εἰς τὸ ὅτι τὰ οἰκονομικὰ σχέδια τῆς Αὐστρουγγαρίας θ' ἀπαιτήσωσι μεγάλων παρὰ τῆς ἀγγλικῆς τραπέζης ἐξαγωγῆν χρυσοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ἀφθονία τῶν χρημάτων γίνεται ὁσημέραι ἐπαισθητὴ ἐν τῇ ἐλευθέρῃ ἀγορᾷ, ὁ δὲ ἐκτὸς τῆς Τραπεζῆς τό-

κος είναι 14)4 τῆς 0)0, καὶ τοῦτο ἔνεκα τῆς μαρμαρώδους τοῦ ἐμπορίου καταστάσεως, ὡς ἀποδεικνύει ἢ ἀρτίως δημοσιευθεῖσα στατιστικὴ τῆς κινήσεως τοῦ ἀγγλικοῦ ἐμπορίου κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, ὅπερ ἠλπίζετο ὅτι ἔμελλε νὰ εἶναι εὐτυχέστερον τοῦ 1891. Καὶ ὅμως κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν στατιστικὴν ἡ γενικὴ κίνησις τοῦ ἑξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀγγλίας παρουσιάζει ἐξαγωγῶν μὲν 227,060,000 λίρ. εἰσαγωγῶν δὲ 443,892,000 ἐν ἐλαττώσει 20,175,000 διὰ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ 11,799,000 διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ 1891. Ὁ αὐτὸς μαρμαρῶδης τοῦ ἐμπορίου παρατηρεῖται καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ τοιαύτη λοιπὸν κατάστασις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ἐλαττοῦσα τὰς πρὸς κινήσιν χρηματικὰς ἀνάγκας, γεννᾷ τὴν πληθώραν τῶν χρημάτων καὶ προκαλεῖ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ὑπῆρξε κατώτερος ἢ κατὰ τὰ προηγουμένα ἔτη.

Τὰ ἑλληνικὰ χρεώγραφα ὑπέστησαν σπουδαίαν κατὰ τὰ μέσα τῆς ἑβδομάδος ταύτης ὑποτίμησιν, μὴ διαρκέσασαν ὅμως εὐτυχῶς εἰ μὴ μίαν καὶ μόνην ὥραν, διότι εἰς τὰς γενομένας μεγάλας πωλήσεις ὑποτιμησάσας τὸ Πάγιον μέχρι 44 1)2 κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ, ἀντετάχθησαν μεγάλα ἀγορὰ παρὰ σπουδαίων κεφαλαιούχων ἐν Λονδίῳ. αὐθιμῆρον δὲ ἤρξατο οὐσιώδης βελτιώσις διαρκούσα μέχρι σήμερον. Τὸ Πάγιον ἐτιμᾶτο πρὸς 47, τὸ Μονοπώλιον 55,75 τὸ δάνειον τοῦ 1881 63 1)2 καὶ τὸ τοῦ 1884 61 1)2. Τὰ ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐν Ἀθήναις ἀντιπολιτεύσεως δημοσιευθέντα καὶ πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας τηλεγραφήθεντα ψευδολογήματα, παριστῶντα δυσμενεῖς μὲν τὰς ἐκθέσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν οικονομολόγων ἐπικειμένῃν δὲ τὴν πτώσιν τοῦ ὑπουργείου Τρικοῦπτι καὶ ἀναπόφευκτον τὴν χρεωκοπίαν ἐξηλέγχθησαν καὶ αὐθις τεταραγμένης διανοίας καὶ χρεωκόπου συνειδήσεως ἀποκνήματα. Κατὰ τὰς τελευταίας ἐξ Ἀθηνῶν πληροφορίας ἡ ἐκθεσις τοῦ κ. Λόου περατωθεῖσα ἤδη ἀνεκοινώθη εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον καὶ εἶναι λίαν εὐνοϊκὴ, καίτοι ἀναγνωρίζουσα τὸ κρίσιμον τῆς οικονομικῆς ἢ μᾶλλον τῆς χρηματικῆς καταστάσεως, δυναμένης οὐχ ἦντον τὰ ἀνορθωθῆναι διὰ τῆς συννομολογήσεως τοῦ ὑπὸ διαπραγματεύσιν δανείου.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ὡς συνήθως κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν συμβαίνει, ἡ ἀγορὰ μας διατελεῖ ἐν ἀργίᾳ σχεδὸν ἕως ὅτου παρέλθει τὸ πρῶτον τοῦ Ἰανουαρίου δεκαήμερον. Οὕτω λοιπὸν ἐν τῇ σιταγορᾷ μας ὀλίγισται πράξεις ἔλαβον χώραν, ἐνῶ ἀσήμαντα φθασίματα εἶχομεν, κομισθέντων ἐκ Ρωμυλίας 3200 μόνον κοιλῶν καὶ πωληθέντων πρὸς 9 1)2—10 χρ. γρόσια κάτω λίβρας τὰ τῆς ἀνω γραμμῆς, τὰ δὲ τῆς κάτω πρὸς 8 1)2—9, καὶ ἐξ Ἀνατολῆς 2000 κοιλῶν δοθέντων πρὸς 9 3)4—10 κάτω λίβρας. Σκληροῦ σίτου Ἀνατολῆς ἐπωλήθησαν

400000 ὀκάδες πρὸς 33—33 1)2 χρυσοῦς παράδες ἢ ὀκά. Ρωμυλίας δὲ ἐλλείπει καὶ ζητεῖται. Ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν δημοπρατικῶν οὐδὲν ἐγένετο, ἐνῶ ὁ ἀραβόσιτος ζητεῖται καὶ πληρώνεται 20 χρ. παράδες καὶ ἡ βρώμη 22 1)2—23 παρ. κατ' ὀκάν. πωληταὶ ὅμως δὲν ὑπάρχουσιν. Ἡ σίκαλις ἐστὶν ἡμελημένη, ὀνομαστικῶς τιμωμένη 24—25 παράδες, ἡ δὲ κριθὴ τιμᾶται ἀπὸ 10 1)4 ἕως 14 1)2 ἀναλόγως τῆς ποιότητος.

Εἰς τὰ ἄλευρα ὑπῆρξε κάποια ζωηρότης μὲ βελτιώσιν τῶν τιμῶν, ἐπειδὴ ἡ παρακαταθήκη ὀλιγοστεύει, ἔνεκεν ἀσημάντων ἀφίξεων, διότι ἐκ Βάρνης ἐκομίσθησαν 400 σάκκοι καὶ ἐξ Ὀδησσοῦ 1400.

Εἰς τὰ ὄσπρια οὐδὲν σχεδὸν ἐγένετο, τὰ δὲ ὀλίγα φθασίματα χειρωτέρουσιν τὴν θέσιν των, ἐπειδὴ αὐξάνει ἡ παρακαταθήκη καὶ ἰδίως τῶν φασιόλων.

Ἐκ τῶν σπόρων ἔχομεν πωλήσιν μόνον 650 σάκκων λινοσπόρων πρὸς 49 1)2—50 διότι κάπως ζητοῦνται, εἰς τὰ λοιπὰ ὅμως εἶδη οὐδὲν ἐγένετο. Τὰ σπασίματα διατελοῦν ἐν γαλίνῃ, τιμώμενα δι' ἐξαγωγὴν 81 παρ. καὶ δι' ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν 88—90. Οἱ καναρόσποροι βαθμῶν ἐκπίπτουσι, τιμώμενοι 78/80 παράδες. Καὶ οἱ καναβόσποροι εἰσὶν ἀζήτητοι τιμώμενοι 45—46 παράδες. Ἡ δὲ κέγγρος διατελεῖ ἐν παντελεῖ ἀκίνησια τιμωμένη 22—22 1)2. Τὰ ἀνασόνια ἀζήτητά εἰσι, περιορισθείσης τῆς κατανάλωσως, ὀνομαστικῶς δὲ τιμῶνται ἀπὸ 3 ἕως 6 γρόσια.

Εἰς τὰ ἀποικιακὰ ὀλίγισται πράξεις ἔλαβον χώραν ἀνευ μεταβολῆς τιμῶν.

Καὶ εἰς τὰ βρωσικὰ εἶδη ἀκίνησιαν ἔχομεν.

Εἰς τὰ ἐλαία οὐδὲν ἀπολύτως ἔλαβε χώραν, οὔτε πωλήσεις ἐγένοντο ἀλλ' οὔτε ἀφίξεις ἔχομεν, αἱ τιμαὶ δὲ διατελοῦν εἰς τὰ ἴδια.

Εἰς τὰ μέταλλα καὶ ἰδίως εἰς τὰ σίδηρα κάμμια πρῶξις δὲν ἔγινε.

Τῶν δὲ ὑφασμάτων τὰ καταστήματα σχεδὸν κλειστά διήλθον τὴν ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς Ἀνατολῆς μόνον 133 δέματα τιφτικία ἐπωλήθησαν εἰς ἀγνωστον τιμὴν.

Ναύλωσις δὲ κάμμια δὲν ἔγινε.

Α. Ζ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ τοῦ πολυούχου Θεσσαλονίκης ἐπὶ ἑλεφαντοστέου, ὑπὸ Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου (μετὰ αὐτοτυπικῆς εἰκόνας). Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Byzantinische Zeitschrift τοῦ Karl Krumbacher. Ἐν Λειψίᾳ, τύποις Τεῦδνέρου, 1892. Φυλλάδιον εἰς 4ον, σελ. 479—488

ΜΕΛΕΤΑΙ ἐπὶ τῆς ἐφαρμοσθείσης ἐν Ἑλλάδι δημοσιονομικῆς πολιτικῆς κατὰ τὰ ἔτη 1887—90, ὑπὸ Ἰωάννου Ζωγράφου. Τεῦχος 3ον, ἐν Ἀθήναις, τύποις Ἀναστασίου Ν. Τρίμη, 1892. Φυλλάδιον εἰς 8ον, σελ. η' + 62.

Ὁ ἐπεύθυνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ